

MAK

Jon yansnjro qaji a anjam palontoqnej

¹ Qotei aqa Njiri Yesus Kristus aqa anjam bole e utruq na saqai.

² Nami Qotei na aqa Njiri Yesus endegsi minjej, “Ni que. E na ijo anjam maro tamo qarinyitqa a ni qa namoosim ino gam gereiyetmqas.

³ A wadau sawaq di tulanj lelenoqnsim tamo ungasari nanji endegsi minjroqngas, ‘Tamo Koba a bqajqa gam gereiyetiy. Aqa gam tingitetiy.’ ” Qotei a nami aqa Njiri degsi minjej. Onaqa aqa medabu o qaji tamo Aisaia a anjam di nenngrenyonaq soqnej.

⁴⁻⁵ Bunuqna Jon yansnjro qaji a wadau sawaq di brantej. Brantosiq dia tamo ungasari nanji Qotei aqa anjam palontosiq minjroqnej. Tamo ungasari Judia sawaq di soqneb qaji nanji ti Jerusalem qureq di soqneb qaji nanji ti kalil Jon aqa areq gileq nabqa a na nanji endegsi minjroqnej, “Ninji are buliyibqa Qotei na nunjo une kalil kobotetngwas. Amqa e na ninji yansngwai.” Degsi minjreqnaqa nanji na nanjo une kalil babteqnabqa Jordan yaq di yansnjroqnej.

⁶ Jon a wadau sawaq di soqnej di a inji inji saiqoji. Deqa a gara jugo kamel aqa junqum na gereiyo qaji di jugoqnsiqa alalag na singilatosisq laqnej. A inji uyo saiqoji deqa a sis ti bisim qaq ti uyoqnej.

⁷ A Qotei aqa anjam palontoqnsiqa tamo ungasari nanji endegsi minjroqnej, “Tamo Koba a bunuqna ijo qoreq na bqas. A tamo singila

koba. Ijo siŋgila aqa siŋgila ti keresai. Deqa e a kaŋgalyqajqa e tamo bolesai.

⁸ E ya na niŋgi yansŋgeqnum. Ariya Tamo Koba a bosimqa Mondor Bole aqa siŋgila na niŋgi yansŋwas.” Jon na tamo ungasari naŋgi anjam degsi minjroqnej.

Jon na Yesus yansej

⁹ Bati bei Yesus a Jon na yansqa marsiqa Nasaret qureq dena tigelosiqa Galili sawa uratosiq Jon aqa areq bej. Bonaqa Jon na Jordan yaq di yansej.

¹⁰ Yansonaqa a yaq na tigelosiqa tarosiq laŋ goge koqyonaqa laŋ waqej. Laŋ waqonaqa Qotei aqa Mondor a binon bulosiq aisiq Yesus aqa jejamuq di awoej.

¹¹ Awoonaqa laŋ goge dena Qotei na Yesus metonaqa aqa kakro quej. A endegsi minjnaq quej, “Ni ijo Anqro qujai. E ni tulaŋ qalaqalaimeqnum. E ni qa tulaŋ areboleboleibeqnu.”

Satan a bosiq Yesus walawalaiyoqnej

¹²⁻¹³ Onaqa Mondor a Yesus wadau sawaq osi gilsiq di uratonaqa bati 40 a di laqnej. Di laqnaqa Satan bosiq Yesus a une bei atqa marsiqa walawalaiyoqnej. Yesus a wagme juwan naŋgi ti soqneb. Sonabqa Qotei aqa laŋ anqro naŋgi bosib Yesus siŋgilatoqneb.

Yesus a Galili sawaq di aqa wau utru atej

¹⁴ Bati bei Jon a tonto talq di waiyonab sonaqa Yesus a olo Galili sawaq aiyej. Aisiq dia Qotei aqa anjam bole palontoqnej.

¹⁵ A endegsi maroqnej, “Qotei na aqa segi tamo ungasari naŋgi taqatnjrsim naŋgo Mandor Koba

sqajqa bati jojomqo. Deqa ningi are bulyosib Qotei aqa anjam bole nungo areqaloq di singilatij.”

Yesus na tamo qolqe nanqi metnjrnaq a dauryeb

¹⁶ Osiqa Yesus a Galili ya agu kobaqujaq gilej. Gilsiq alile dia walweloqnsiqa nam atej di Saimon aqa was Andru wo nanqi qe o qaji tamo soqneb deqa nanqi kakanj waiyeq nab unjrej.

¹⁷ Unjrsiqa minjrej, “Ningi aiyel e daurbij. Ningi qe o qaji tamo unub deqa ningi qe eqnub. Dego kere e wau engitqa ningi olo tamo oqnqab.”

¹⁸ Yesus a nanqi degsi minjrnaqa nanqi nanjo kakanj uratosib Yesus dauryeb.

¹⁹ Onaqa Yesus a olo walwelosiq gilokiñalayosiqa Sebedi aqa niri Jems aqa was Jon wo nanqi aiyel qobun miligiq di kakanj branjo qandimeq nabqa unjrsiqa metnjrej.

²⁰ Metnjrnaqa nanjo abu Sebedi wau tamo ti qobun miligiq di sonabqa nanqi uratnjrsib Yesus dauryeb.

Yesus a tamo bei aqaq dena mondor uge wiyetej

²¹ Onaqa Yesus aqa angro nanqi ti walwelosib gilsib Kaperneam qureq di branteb. Brantosib sonabqa Juda nanjo yori batiej. Deqa Yesus a Juda nanjo Qotei tal miligiq gilsiq Qotei aqa anjam palontosiq minjroqnej.

²² Aqa anjam palontej di singila ti. Dal anjam qalie tamo nanjo anjam maroqneb de ti keresai. Yesus a segi anjam di aqa abu. Aqa anjam dena dal anjam qalie tamo nanjo anjam tulanj bunyoqnej. Deqa tamo ungasari nanqi Yesus aqa anjam di qusib tulanj prugeb.

23 Bati di tamo bei mondor uge na ojeq qaji a Qotei tal miligiq di awesoqnej. Deqa a Yesus unsiqa tulan lelenosiqa minjej,

24 “O Yesus Nasaret qaji tamo, ni iga kiyergwa-jqa bonum? Ni iga padaltgwa bonum e? E ni qalie. Ni Qotei aqa Tamo Boledamu. Ino jejamuq di une bei saiqoji.”

25 Onaqa Yesus na mondor uge di nirinatosiq minjej, “Ni medabu getentosim tamo di uratosim ulan.”

26 Degsi minjnaqa mondor uge dena tamo di kunjimyosiqa tulan lelenosiqa a uratosiq ulanej.

27 Onaqa tamo ungasari nanqi Yesus aqa manwa di unsibqa nanqi tulan prugosib segi segi maroqneb, “Yesus a tamo kiyero? A anjam bunuj mareqnu. Aqa anjam bunuj di sinqila ti mareqnu. A segi anjam di aqa abu. Agi a na mondor uge nanqi minjreqnaqa nanqi aqa anjam dauryosib jaraiyeqnu.”

28 Tamo ungasari nanqi deqsib maroqneb. Osib nanqi walwelosib Galili sawa keretosib Yesus aqa manwa deqa saeqnsib laqneb.

Yesus na Pita aqa mimibe boletej

29 Onaqa Yesus aqa anqro nanqi ti Qotei tal uratosib Saimon Andru wo nanqo tal gogeteb. Jems Jon wo nanqi koba na tal gogeteb.

30 Tal gogetosibqa Saimon aqa mimibe makobaiyonaq jejamu tulan kanqanyonaqa neiesonaq uneb. Deqa Yesus aqa anqro nanqi na Yesus minjeb, “Ni na unqa di boletqa kere e?” Onaqa minjrej, “Od, e na boletqa kere.”

³¹ Degsi minjrasiqa uña maiyej qaji aqa areq gilsiqā bañ ojsiqā tigeltej. Tigeltonaqa aqa jē-jamu kanñan di koboonaqa a tigelosiqā nanñi inñi goiyetñrej.

Yesus a tamo unñasari gargēkoba nanñi boletñroqnej

³² Señ aiyēqnaqa qure deqaji tamo unñasari ma utru segi segi so qaji nanñi ti mondor uge uge na ojeleno qaji nanñi ti nanño was nanñi na joqoqnsib Yesus aqa areq boqneb.

³³ Boqnsib Yesus soqnej qaji tal meq di ko-rooqneb.

³⁴ Onaqa Yesus na tamo unñasari kalil ma ti soqneb qaji nanñi boletñroqnej. Osiqa mondor uge nanñi dego winjroqnej. Mondor uge nanñi di Yesus qa qalieeb deqa nanñi aqa ñam ubtqa mareqnab a na nanñi saidñjroqnej.

Yesus a Galili sawaq di Qotei aqa anjam mare mare laqnej

³⁵ Onaqa nobqolo ambru Yesus na tamo unñasari nanñi aleñjrasiqa wadau sawaq gilsiqā dia Qotei pailyoqnej.

³⁶⁻³⁷ Pailyeqnaqa aqa anñro nanñi Saimon koba na a qa ñamosib gilsib itosib minjeb, “Tamo unñasari kalil nanñi ni qa ñameqñub.”

³⁸ Onaqa Yesus na kamba minñrej, “Ninñi tigelabqa iga qure qureq giloqñsimqa dia Qotei aqa anjam palontoqñsim tamo unñasari nanñi minñroqñqom. E wau di yqajqa deqa mandamq aiyem.”

³⁹ Degsi minjrasiqa walweloqñsiqa qure qure kalil Galili sawaq di brantoqñsiqa Juda nanño Qotei tal miligiq giloqñsiqa Qotei aqa anjam

palontoqnsiq minjroqnej. Osiqa mondor uge uge nanği winjreqlaqa nanği na tamo unğasari nanğoq dena jaraiyoqneb.

Yesus a tamo yu na aqa jejamu ugeelenej qaji di boletej

⁴⁰ Onaqa tamo bei yu na aqa jejamu ugeelenej qaji a Yesus aqa areq bosıqa aqa sıngaq di sınga pulutosıqa pailyosıq minjej, “O Tamo Koba, ni e boletbqa are soqnımqa e boletbe.”

⁴¹ Onaqa Yesus na tamo di aqa yu unsıqa a qa dulosisqa bañ waiyosıq ojej. Ojsıqa minjej, “E ni boletmqa are unu. Deqa ino jejamu olo boleeme.”

⁴² Onaqa bati qujai deqa aqa yu kalil mosoosıq aqa jejamu boleej.

⁴³ Onaqa Yesus a sıngıla na minjej, “Ni tigelosım gile.

⁴⁴ Ino jejamu boleqo deqa ni tamo qudei nanği minjraım. Ni gılsım ino jejamu atra tamo osoryosım atraiyqajqa inği inği Moses a nami marej qaji di osım Qotei atraiye. Yımqa tamo unğasari nanği ni numсіб marqab, ‘Bole, ino jejamu boleqo.’ ”

⁴⁵ Onaqa a gılsıqa ariya a Yesus aqa anjam di dauryosai. Yesus na boletej deqa a anjam mare mare laqnaqa tamo unğasari tulan gargekoba nanği quekriteb. Deqa Yesus a segıtosıqa gılsıq wadau sawaq di soqnej. Tamo unğasari nanği a jujunyaib deqa a qure beiq di brantosaioqnej. A wadau sawaq di sonaqa tamo unğasari tulan gargekoba nanği qure qure kalilq dena tigelosıq-sıq aqa areq belenjoqneb.

2

Yesus a tamo bei jejamu laiyej qaji di boletej

¹ Bati bei Yesus a olo Kaperneam gilsiq di sonaqa qure deqaji nanği endegsib queb, “Yesus a gago qureq olo bqo. A talq di unu.”

² Deqa tamo unğasari gargekoba nanği bosib siranmeq di jujunonabqa Yesus a Qotei aqa anjam palontosiq minjroqnej.

³ Onaqa tamo qolqe nanği na tamo bei jejamu laiyej qaji a saperaq di atsibqa qoboiyosib Yesus aqa talq osi beb.

⁴ Osi bosib nam ateb di tamo unğasari gargekoba nanği siranme junonab unjreb. Deqa nanği Yesus aqa areq gilqa keresaiinjrnaqa tal quraq oqsib goge na waqtosibqa tamo sapera qoji gulaintosib ura uratonab Yesus aqa areq aiyej.

⁵ Onaqa Yesus a nanço areqalo unej di nanço areqalo qujai Yesus na tamo jejamu laiyej qaji di boletqa kere. Degsi unsiq deqa tamo di minjej, “O ijo anğro, ino une kalil e na kobotetmonum.”

⁶ Onaqa dal anjam qalie tamo qudei warum dia awesoqneb qaji nanği Yesus aqa anjam di qusibqa nanço areqalo na mareb,

⁷ “Yesus a kiyaaqa anjam degsi março? A Qotei misilinyqo. Yai na tamo nanço une kobotqa kere? Qotei a segi qujai.”

⁸ Nanği degsib are qaleqnabqa Yesus a nanço areqalo di qalieosiq minjrej, “Ninği kiyaaqa areqalo di onub?”

⁹ Anjam kiye e na tamo jejamu laiyo qaji di minjitqa ninği qusib e qa poingwas? ‘Ino une kalil

e na kobotetmonum,' anjam de kiyo, 'Ni tigelosim ino sapera osim walwel,' anjam de kiyo?

¹⁰ Ariya e segi Tamo Angro. E mandamq endi singila ti unum deqa e na tamo nanjo une kobotet-njrqa kere. Nn̄gi degsi poingwajqa deqa e na tamo di boletqai." Yesus a nan̄gi degsi minjrsiqa tamo jejamu laiyej qaji di koqyosiqa minjej,

¹¹ "E ni mermqai. Ni tigelosim ino sapera osim ino talq gile."

¹² Degsi minjnaqa aqa jejamu boleanaqa a tigelosiq aqa sapera osiq tamo ungasari kalil nanjo namdamuq di walwelosiq gilej. Onaqa tamo ungasari kalil nan̄gi Yesus aqa man̄wa di unsibqa nan̄gi tulan̄ prugugetosib Qotei aqa ñam soqtosib mareb, "Man̄wa iga endego unonum di kumbra tulan̄ bei. Tamo bei na man̄wa deqaji bei yeqnaq iga nami unosaioqnem."

Yesus na Livai minjej, "Ni e daurbe"

¹³ Onaqa Yesus a olo alile ainaqa tamo ungasari gargekoba nan̄gi bosib aqa areq di koroonaqqa a na Qotei aqa anjam palonteqnaq nan̄gi quoqneb.

¹⁴ Dena walwelosiq takis o qaji tamo bei aqa ñam Livai a takis o talq di awesonaq gilsiq itej. A Alfias aqa njiri. A itosiq minjej, "Ni e daurbe." Degsi minjnaqa a tigelosiq Yesus dauryej.

¹⁵ Onaqa bati bei Yesus aqa angro nan̄gi ti Livai aqa talq gilsib awoosib in̄gi uyoqneb. Nan̄gi segi sai. Une tamo ti takis o qaji tamo ti gargekoba nan̄gi dego koba na Yesus dauryosib Livai aqa talq di awoosib Yesus aqa angro nan̄gi ti in̄gi uyoqneb.

¹⁶ Onaqa Farisi qudei nanği bosib Yesus a une tamo ti takis o qaji tamo ti nanği koba na inği uyeq nab unjrsibqa Yesus aqa anğro nanği minjreb, “Yesus a kiyaaqa une tamo ti takis o qaji tamo ti nanği koba na inği uyeqnub?”

¹⁷ Onaqa Yesus a Farisi nanğo anjam di qusiqa minjrej, “Tamo ma saiçoji nanği yu qanğra tamo aqaq gilosaieqnub. Tamo ma ti nanği segi yu qanğra tamo aqaq gileqnub. Tamo bei a marqas, ‘E tamo bole. E une saiçoji.’ E tamo deqaji nanği metnjrit ijoq bqajqa deqa mandamq aiyosai. Tamo a marqas, ‘E une ti.’ E tamo deqaji nanği metnjrit ijoq bqajqa deqa mandamq aiyem.”

Yesus a qurienğ qa anjam marej

¹⁸ Bati bei Jon aqa anğro nanği ti Farisi nanği ti inği uratoqnsib qurienğqneb. Deqa nanği Yesus aqa areq bosib minjeb, “Jon aqa anğro nanği inği uratoqnsib qurienğeqnub. Farisi nanğo anğro nanği dego inği uratoqnsib qurienğeqnub. Ariya ino anğro nanği kiyaaqa qurienğosaieqnub?”

¹⁹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Tamo bei a uña ban ojqa bati qa aqa was nanği ti soqnibqa nanği qurienğqab e? Sai.

²⁰ Bunuqna nanğo was a nanği uratnjrimqa bati deqa nanği qurienğqnsib sqab.

²¹ “Tamo bei a gara jugo bunuj osim dena mutu gentosim gara jugo sari branğoq di qandimqa keresai. Degsi qandimqas di bunuqna a na gara jugo sari di yansimqa gara mutu bunuj a kiñalaosim gara jugo sari di uratim branğ qelikobaqas.

²² Tamo bei a wain bunuj osim ya nobu sariq di qamqa keresai. Ya nobu sari di nami kanğrajosiq

singilaej deqa a wain bunuj qamimqa wain a didiqosim ya nobu sari paratosimqa wain bilenjosim mandamq aiqas. Ya nobu a dego ugeqas. A wain bunuj osim ya nobu bunujq di qamqas di kere.”

Yesus a segi yori bati aqa Tamo Koba

²³ Yori bati bei Yesus aqa angro nanqi ti wau ambleq na giloqnsibqa aqa angro nanqi bem sum gei elenjoqnsib uye uye giloqneb.

²⁴ Nanqi degsib gileq nabqa Farisi qudei nanqi bosib unjrsibqa Yesus minjeb, “Ino angro nanqi kiyaaq kumbra degyeq nub? Yori bati qa kumbra degyo di getento koba.”

²⁵ Onaqa Yesus na kamba Farisi nanqi minjrej, “Nami Devit aqa wau tamo ti nanqi mamnjrnaqa kumbra yeb qaji di ninqi buk miligiq di sisiyosai kiyo?”

²⁶ Abiatar a atra tamo gate sonaqa bati deqa Devit a atra tal miligiq gilsiq Qotei atraiyqajqa bem uysiq aqa wau tamo nanqi dego anainjrnaq uyeb. Bem di getento. Di atra tamo nanjo segi uyqajqa bem. Devit a degyej di a dal anjam grotej. Ariya a Qotei aqa namgalaq di une saiqoji. Ninqi anjam di sisiyosai kiyo?”

²⁷ Osiqa minjrej, “Qotei a yori bati qa are qalsiq tamo nanqi atosai. A tamo nanqi qa are qalsiq yori bati atej.

²⁸ E Tamo Angro. Deqa e segi na yori bati taqatejunum. E segi yori bati aqa Tamo Koba.”

3

Yori bati qa Yesus a tamo ban qandamyey qaji di boletej

¹ Olo yori bati bei Yesus a Juda nango Qotei tal miligiq gilsiqqa tamo bei ban qandamyey qaji a di sonaq unej.

² Onaqa Farisi nanği Yesus koqyoqneb. Nanği are qaleb, “Yesus a yori bati qa tamo di boletqas kiyo? Yimqa minjqom, ‘Ni na yori bati gro-tonum.’ ” Deqa nanği Yesus koqyoqneb.

³ Onaqa Yesus a tamo ban qandamyey qaji di minjej, “Ni tigelosim au.”

⁴ Degsi minjnaqa a tigelosiqqa Yesus aqa areq gileqnaqa Yesus na Farisi nanği nenemnjrej, “Iga yori bati qa kumbra bole yqom kiyo kumbra uge yqom kiyo? Tamo bei a padalqa laqnimqa iga na aqaryaiyonam a bole sqas di kere kiyo iga na uratonam a padalqas di kere kiyo? Dal anjam a kiyersi marqo? Ningi na merbiy.” Onaqa Farisi nanği kamba olo anjam bei Yesus minjosai. Nanği mequmesoqneb.

⁵ Nango are getenjnresoqnej deqa Yesus a nanği koqnjrej. Osiqa nanği qa minjin oqetonaqa tamo ban qandamyey qaji di minjej, “Ni ino ban waiy.” Degsi minjnaqa aqa ban waiyonaq boleej.

⁶ Onaqa Farisi nanği Qotei talq dena oqedosib Herot aqa wau tamo nanği ti koba na koroosib nanği kiyersib Yesus qalib moiqajqa deqa qairo-qneb.

Tamo unğasari gargekoba nanği Yesus daury-oqneb

7-8 Onaqa Yesus aqa angro nanği ti tigelosib tamo unğasari kalil nanği uratnjrsib alile aisib di soqneb. Bati deqa tamo unğasari tulañ gargekoba nanği endegsib queb, “Yesus a mañwa gargekoba yeleneqnu.” Degsib qusibqa Yesus dauryosib alile aisib aqaq di korooqneb. Galili sawa nanği ti Judia sawa nanği ti Jerusalem qure nanği ti Idumia sawa nanği ti qure kalil Jordan ya taqal beiq di soqneb qaji nanği ti Tair qure ti Saidon qure ti nanği kalil belenosib Yesus aqaq di korooqneb.

9 Onaqa Yesus na aqa angro nanği endegsi minjrej, “Qobuñ bei atib soqnem. Tamo unğasari nanği bosib e jujunbaib deqa e qobuñ gogetosiy di awoqai.” Onaqa aqa angro nanği qobuñ bei atnab soqnej. Nanği degyeb. Di kiyaaqa?

10 Yesus a nami tamo unğasari gargekoba nanği boletnjroqnej. Deqa tamo ma ti kalil nanği aqa areq boqnsibqa nanço bañ aqa jejamuq di atqa maroqnsib a jujunyoqneb.

11 Tamo mondor uge uge na ojeleno qaji nanği dego Yesus aqa areq boqneb. Boqnsibqa mondor uge nanği na Yesus unoqnsib aqa sinğaq di sinğa pulutoqnsib lelenoqnsib minjoqneb, “Ni Qotei aqa Niri.”

12 Degsib minjeqnabqa a nanği sinğila na saidnjroqnsiq minjroqnej, “Ninği ijo ñam ubtosib maraib.”

Yesus a tamo 12 nanği giltnjrej

13 Onaqa Yesus a dena walwelosiqa manaq oqej. A endegsi are qalej, “E na tamo qudei giltnjritqa nanği e koba na laqnsibqa ijo wau ojoqnqab.” A

degsi are qalsiqa manaq oqsiq dia tamo qudei nanđi metnjrnaqa aqa areq beb.

¹⁴ Bonabqa a na tamo 12 nanđi giltnjrej. Nanđi a ombla sqajqa deqa ti a na nanđi qariñnjrimqa nanđi aqa anjam mare mare laqajqa deqa ti nanđi giltnjrej.

¹⁵ Nanđi na mondor uge uge tamo unđasari nanđo jejamuq dena winjrqaajqa deqa ti nanđi giltnjrej.

¹⁶ Tamo 12 giltnjrej qaji nanđo ñam agiende. Bei Saimon. Yesus na aqa ñam bei Pita waiyej.

¹⁷ Bei Sebedi aqa ñiri Jems aqa was Jon wo. Nanđo ñam bei Yesus na Boanerges wainjrej. Ñam di aqa damu, “Tamo kola bul.”

¹⁸ Ariya Andru Filip wo. Bei Bartolomyu Matyu wo. Bei Tomas. Bei Alfias aqa ñiri Jems. Bei Tadius. Bei Saimon agi Rom nanđi winjrqaajqa maroqnej qaji.

¹⁹ Ariya bei Judas Iskariot agi bunuqna Yesus osiqa jeu tamo nanđo banq di atej qaji.

Tamo qudei nanđi maroqneb, “Yesus a Belsebul aqa siñgila na waueqnu”

²⁰ Onaqa Yesus a tal bei gogetosiq di son-aqa tamo unđasari gargekoba nanđi olo bosib ko-rooqneb. Deqa aqa anđro nanđi ti inđi uyqa bati saiinjrej.

²¹ Yesus aqa was nanđi aqa ai koba na degsib qusibqa Yesus oqajqa marsib qure deq gileb. Nanđi maroqneb, “Yesus a nanariqo kiyo?”

²² Onaqa dal anjam qalie tamo qudei Jerusalem dena beb qaji nanđi Yesus yomuiyoqnsib maroqneb, “Mondor uge nanđo gate koba Belsebul a

Yesus aqa jejamuq di unu. Singila dena Yesus na mondor uge nanği winjreqnu.”

²³ Onaqa Yesus a nanği metnjrnaqa aqa areq bonabqa yawo anjam bei endegsi minjrej, “Satan na aqa segi mondor uge nanği kiyersim winjrqs? Di keresai.

²⁴ Tamo nanği qure qujaiq di unub qaji nanği segi poaiyelosib qotqab di nanği koba na geregere sqa keresai.

²⁵ Tamo nanği tal qujaiq di unub qaji nanği segi poaiyelosib qotqab di nanği dego koba na geregere sqa keresai.

²⁶ Dego kere Satan na aqa segi mondor uge nanği jeutnjrsim winjrqs di aqa singila koboosim aqa wau ulonqas.

²⁷ “Tamo bei a tamo singila koba bei aqa tal gogetosim aqa ingi ingi kalil bajinqa keresai. A mati tamo singila di sil na tontim soqnmq di aqa ingi ingi kalil bajinqas. Tontqasai di aqa ingi ingi bajinqa keresai.

²⁸ “E bole mernğwai. Tamo unğasari nanğo une kalil Qotei na kobotetnjrqas. Tamo unğasari nanği misilinj anjam mareqnub une di dego Qotei na kobotetnjrqas.

²⁹ Ariya tamo a Mondor Bole misilinyqas une di Qotei na kobotqasai. Une di tamo aqa jejamuq di gaigai sqas.”

³⁰ Yesus na dal anjam qalie tamo nanği anjam degsi minjrej. Di kiyacaq? Nanği maroqneq, “Yesus a mondor uge ti.”

Yesus a marej, “Ijo ai ijo was nanği tal qabe?”

³¹ Onaqa Yesus aqa was nanği aqa ai koba na bosib tal oqeğ di tigeleb. Yesus a warum miligiq di sonaqa nanği oqeğ di tigelosib tamo qudei minjreb, “İga Yesus qa bonum. Deqa niği a minjib endeq bem.”

³² Onaqa tamo uņasari Yesus aqa areq di awesoqneğ qaji nanği na Yesus minjeb, “İno was nanği ino ai ombla na ni qa bonub agi oqeğ di tigelejunub.”

³³ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “İjo ai ijo was nanği tal qabe?”

³⁴ Degsi minjrşiqa tamo uņasari aqa areq di awesoqneğ qaji nanği koqnjrşiqa minjrej, “Ningi segi ijo ai ijo was nanği.

³⁵ Ninci quiy. Tamo a Qotei aqa areqalo dauryoqnqas di a ijo was bole. A ijo jaja bole. A ijo ai bole.”

4

Yesus a saga yago qa yawo anjam marej

¹⁻² Onaqa Yesus a olo alile ainaqa tamo uņasari tulağ gargekoba nanği bosib aqağ di koroonabqa a sasalosıqa qobuğ bei gogetosıq di awoej. Awoosıqa tamo uņasari kalil nanği alile di sonabqa a na yawo anjam gargekoba minjroqnej.

A na yawo anjam bei endegsi minjrej,

³ “Ninci quiy. Tamo bei a gılsıqa aqa iği wauq di saga yago breiyelenej.

⁴ Breiyonaqa jagwa na saga yago qudei puyonaqa gam qalaq aiyeleneb. Ainabqa qebari nanği bosib uyekriteb.

⁵ Saga yago qudei mandam lanjaq di aiyeleneb. Mandam di guma meniņ ti. Gogeq di mandam kiņala. Deqa saga yago aiyelenosib urur oqoqujateb.

⁶ Nanņo jirim tulaņ guma aiyosai deqa sen oqsiq kaņkaņonaqa nanņi laosib moreņeb.

⁷ Saga yago qudei sil luwit ambleq di aiyeleneb. Dena oqeb qaji sil luwit na dego dauryosiq oqsiq kabutnjrnaq geitosai.

⁸ Saga yago qudei mol mandam boledamuq di aiyeb. Di aisib oqoboledamuyosib gei tulaņ gargekoba ateleneb. Qudei 30. Qudei 60. Qudei 100.”

⁹ Yesus na tamo uņgasari nanņi yawo anjam degsi minjrnsiq koboonaqa olo endegsi minjrej, “Tamo a dabkala ti sqas di a ijo anjam endi geregere quem.”

Yesus a kiyaqa tamo uņgasari nanņi yawo anjam minjroqnej?

¹⁰ Onaqa Yesus na tamo uņgasari nanņi uratnjrnsiq a kiņala qalaq gilsiq a segi sonaqa aqa anņro 12 nanņi ti tamo qudei a dauryosib laqneb qaji nanņi ti aqa areq bosibqa aqa yawo anjam di aqa utru geregere qalieqajqa deqa nenemyeb.

¹¹ Nenemyonabqa a na kamba endegsi minjrej, “Qotei na aqa segi tamo uņgasari nanņi taqatnjrnsim nanņo Mandor Koba sqas. Anjam di aqa utru uliejunu. Di Qotei na babtinqa ijo anņro niņgi segi utru qalieqab. Ariya tamo uņgasari qala qalaq di unub qaji nanņi yawo anjam segi minjroqņqai.

¹² Deqa nanņi ņam atoqņqab di ijo anjam aqa damu unsib poinjrqsai. Nanņi dab atoqņqab di

ijo anjam aqa utru quqwasai. Osib poinjrqsai dego. Deqa nanği are bulyosib Qotei aqaq bqa keresai. Deqa Qotei a nanço une kobotetnjrqsai.”

Saga yago qa yawo anjam aqa utru Yesus na babtej

¹³ Osiqa Yesus a olo aqa anğro nanği endegsi minjrej, “Saga yago qa yawo anjam maronum di aqa utru niŋgi poiŋgosai e? Dego di niŋgi kiyersib ijo yawo anjam kalil qa poiŋgwas?

¹⁴ Tamo a saga yago breiyej di a Qotei aqa anjam breiyej.

¹⁵ Saga yago qudei gam qalaq ainabqa qebari nanği bosib uyekriteb di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanği Qotei aqa anjam quqwab. Ariya anjam di nanço are miligiq di soqnimqa Satan a urur bosim anjam di olo yainjrqs. Qotei na nanço are miligiq di anjam di atej ariya Satan a bosim olo yainjrqs.

¹⁶ Saga yago qudei mandam lanjaq di aiyeb qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanği Qotei aqa anjam qusib tulaŋ areboleboleinjrimqa anjam di oqujatosib nanço areq atqab.

¹⁷ Ariya anjam di nanço are miligiq tulaŋ guma aiyosai. Deqa sokiñala Qotei aqa anjam gotraŋyo qaji tamo qudei na bosib nanği gulbe enjsib ugeugeinjrqab. Yimqa nanço areqalo Yesus qa siŋgilateqnub qaji di nanği olo ulontqab.

¹⁸⁻¹⁹ Saga yago qudei sil luwit ambleq di aiyeb qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanği Qotei aqa anjam qusibqa ariya bunuqna nanği olo mandam qa iŋgi iŋgi qa are koba qaloqnsib ñoro koba oqnqajqa are prugnjroqnqas. Yimqa

kumbra dena nan̄gi gisaṅnjrsim Qotei aqa anjam nan̄go are miligiq di tentim loum̄qas. Saga yago uge nan̄gi gei bole atosaieq̄nub dego kere.

²⁰ Saga yago q̄udei mol mandam boledamuq̄ di aiyeb q̄aji di aqa utru endegsi unu. Tamo q̄udei nan̄gi Qotei aqa anjam q̄usib nan̄go are miligiq di geregere ojsib siṅilatq̄ab. Deqa Qotei aqa anjam di nan̄go are miligiq di saga bul tulaṅ kobaq̄as. Q̄udei 30. Q̄udei 60. Q̄udei 100.”

Tamo bei a lam qatrentosim puloṅamqa guwe na kabutqasai

²¹ Osiqa Yesus a olo minjrej, “Tamo bei a lam qatrentosim puloṅamqa guwe na kabutqasai. Bi-jal surumq̄ di atq̄asai. Boleq di gaintim warum suwaṅesq̄as.

²² Dego kere kumbra kalil uliejunu q̄aji di Qotei na boleq atq̄as. Kumbra kalil kabuejunu q̄aji di dego Qotei na babtq̄as.

²³ Tamo a dabkala ti sq̄as di a ijo anjam endi geregere quem.”

²⁴ Osiqa Yesus a olo minjrej, “Anjam niṅgi queq̄nub q̄aji di geregere quoq̄niy. Niṅgi geregere quoq̄nq̄ab kere dego Qotei a kamba powo enṅoq̄nq̄as. Osim olo powo tulaṅ koba enṅoq̄nq̄as.

²⁵ Tamo a powo ti sq̄as di Qotei na powo olo yimqa a powo koba oq̄as. Ariya tamo a powo ti sq̄asai di powo kiñala aqaq̄ di unu q̄aji di Qotei na olo yaiyim a laṅa sq̄as.”

Saga yago nan̄gi segi oqeleneq̄nub

²⁶ Osiqa Yesus a olo marej, “Qotei na aqa segi tamo unṅasari nan̄gi taqatnjrsim nan̄go Mandor

Koba sqas. Kumbra di tamo bei a saga yago breiyeqnu dego kere.

²⁷ Tamo di a qolo ñeioqnsiqa nobqolo a olo tigeloqnsiqa walweleqnu. A kumbra degyeqnaqa saga yago nañgi segi kokitoqnsibqa oqeleneqnub. Saga yago nañgi kiyersib oqeleneqnub di tamo a qalie-sai.

²⁸ Mandam a segi waueqnaqa saga yago nañgi kokitoqnsibqa bañgateqnub. Dena sotoqnsibqa geitoqnsibqa melieqnub.

²⁹ Meli sau bqo deqa tamo di a bosim serie na giñgeñyosim oqas.”

Sis yago qa yawo anjam

³⁰ Osiqa Yesus a olo marej, “Qotei na aqa segi tamo ungasari nañgi taqatñrsim nañgo Mandor Koba sqas. Kumbra di aqa utru niñgi geregere poiñgwajqa deqa yawo anjam bei endegsi merñgwai.

³¹⁻³² Kumbra di tamo bei na sis yago osiq aqa wauq di yagej dego kere. Sis yago nañgi tulañ kiñilala kas yago bul. Ingi ingi qudei nañgo yago kokba yala. Sis yago nañgi tulañ kiñilala. Ariya sis yago di tamo bei na osim aqa wauq di yagimqa bunuqna a oqsim tulañ kobaqujaqas. Osim ñam qudei bunñrsim dani kokba atelenqas. Amqa qe-bari nañgi bosib aqa waburq di awoelenqab.”

Yesus a yawo anjam gargekoba maroqnej

³³ Yesus na tamo ungasari nañgi yawo anjam gargekoba deqaji minjroqnej. Nañgi aqa yawo anjam quqwa kere deqa a degsi minjroqnej.

³⁴ A anjam bei minjrosaiioqnej. Yawo anjam segi minjroqnej. Olo segitoqnsiqa aqa segi angro

nanġi yawo anjam aqa utru geregere plaltosiq minjroqnej.

Yesus a jagwa ti ya korkor ti anjam minjrnaq laeb

³⁵ Onaqa bilaqtonaqa Yesus na aqa anġro nanġi endegsi minjrej, “Iga gilsim ya agu taqal beiq di brantqom.”

³⁶ Degsi minjrnsiqa nanġi koba na tamo unġasari kalil nanġi uratnjrsibqa qobun na gileq nabqa tamo qudei nanġi dego nanġo qobun osib Yesus dauryosib giloqneb.

³⁷ Yesus aqa anġro nanġi ti qobun na gileq nabqa jagwa tulaġ koba tigelosiq ya korkortosiq qobun qaloqnsiqa morman miligiq aiyeqnaqa ya maqej.

³⁸ Yesus a nami qobun bunuq di gate kulun atsiqa n̄eisiq qambumtej. Deqa aqa anġro nanġi tulaġ ulaugetosib aqa areq bosib dudumyosib minjeb, “O Qalie Tamo, iga padalqa laqnum. Ni deqa are qalosai kiyo?”

³⁹ Onaqa Yesus a tigelosiq jagwa ti ya ti sinġila na minjrej, “Niġi laoiy.” Minjrnaqa jagwa laej. Ya dego maninej.

⁴⁰ Onaqa Yesus na aqa anġro nanġi endegsi minjrej, “Niġi kiyafa ulaosib e qa yala poingosai?”

⁴¹ Onaqa aqa anġro nanġi olo tulaġ ulaugetosib segi segi maroqneb, “Yesus a tamo kiyero deqa jagwa ti ya ti minjr qoqa aqa anjam qusib laonub?”

5

Yesus a tamo bei aqa jejamuq na mondor uge gargekoba winjretej

¹ Onaqa Yesus aqa anğro nanđi ti qobuñ na gilsib ya agu taqal beiq di brantosib Gerasa sawaq di tiryeb.

² Tiryosib Yesus a qobuñ uratosiq mandamq ainaqa tamo bei a tamo sub ato sawaq dena brantosiq Yesus aqa areq bej. Tamo di a mondor uge uge na ojeleno qaji.

³ A bati gaigai tamo sub ato sawaq di ñeioqnej. A tamo siñgila koba. Tamo bei na a ojqa keresai. Sil kokba na a tontqa keresai dego.

⁴ Bati gargekoba tamo qudei nanđi aqa siñga ti bañ ti sil kokba na tonteqnabqa a olo kukoqyoqnej. Tamo bei na a ojqa keresai bole sai.

⁵ A bati gaigai qolo ti qanam ti tamo sub ato sawaq di tulañ lelenoqnsiqa aqa segi jejamu meniñ na pupoiyoqnej. A manaq di dego kumbra di yoqnej.

⁶⁻⁸ Deqa a isaq na ñam atsiqa Yesus unsiqa urur ti aqa areq bosiq aqa siñgaq di siñga pulutej. Onaqa Yesus na mondor uge di minnej, “O mondor uge, ni tamo di uratosim ulañ.” Degsi minjnaqa mondor uge dena tulañ lelenosiqa siñgila na pailosiq Yesus minnej, “O Yesus, Qotei Goge Koba aqa Niri, ni e kiyerbqajqa bonum? E Qotei aqa ñam na ni mermqai, ni e jaqatin ebaim.”

⁹ Onaqa Yesus na mondor uge di nenemyej, “Ino ñam yai?” Degsi nenemyonaqa minnej, “Ijo ñam Qoto Tamo Gargekoba. Iga mondor tulañ gargekoba tamo endi aqa jejamuq di unum.”

¹⁰ Osiqa siñgila na pailosiq Yesus minnej, “Ni iga sawaq beiq waigaim.”

¹¹ Bati deqa bel tulañ gargekoba nanđi mana

goge dia suwaroqneb.

¹² Deqa mondor uge nanği na Yesus minjeb, “Ni iga qarınğımqa iga bel nanğo jejamuq gilelenqom.”

¹³ Mondor uge nanği deqsib Yesus minjnabqa a na nanği odnjrnaqa tamo di uratosibqa bel nanğo jejamuq gilelenjeb. Gilnabqa bel kalil nanği gurgurosib botau dena prugelenosib yaq aisib ya uysib morenejeb. Bel morenejeb qaji nanği sisiyeb 2,000.

¹⁴ Onaqa bel taqatoqneb qaji tamo nanği kumbra di unsibqa jaraiyosib qure miligiq aisib tamo unğasari kalil nanği sainjroqnsib laqneb. Gamq di dego sainjroqnsib laqneb. Onaqa tamo unğasari nanği kumbra di unqajqa beb.

¹⁵ Bosib Yesus aqa areq di koroosib nam ateb di tamo nami mondor uge ti soqnej qaji aqa areqalo boleosiq gara tigsig awesonaq uneb. Unsib tulan ulageteb. Di kiyaca? Mondor uge tulan gargekoba nami tamo di aqa jejamuq di soqneb deqa.

¹⁶ Onaqa tamo nanğo namdamu na Yesus a mondor uge di winjrnaq uneb qaji nanği bel qa ti mondor uge qa ti tamo unğasari nanği sainjrnab queb.

¹⁷ Qusibqa Yesus minjeb, “Ni gago sawa endi uratosim sawa beiq gile.”

¹⁸ Onaqa Yesus a qobun gogetosiq gilqa laqnaqa tamo aqaq na Yesus na mondor uge uge winjretej qaji a singila na pailosiq minjej, “E ni daurmqai.”

¹⁹ Onaqa Yesus na saidyosiq minjej, “Ni olo ino segi qureq gile. Gilsim Tamo Koba a ni qa dulosiqa kumbra tulan boledamu emqo deqa ino was nanği sainjre.”

²⁰ Onaqa a puluosiq aqa qureq gilsiq Yesus na a kumbra tulañ boledamu yej deqa Dekapolis sawa (ñam di aqa damu, Qure 10) dia tamo ungasari kalil nanği sainjroqnsiq laqnej. Sainjreqnaqa nanği aqa anjam quoqnsib tulañ prugoqneñ.

Unğa bei a Yesus aqa gara ojnaq boletosiq olo anğro moiyej qaji a tigeltej

²¹ Onaqa Yesus a olo qobuñ gogetosiq ya agu taqal beiq gilej. Gilsiq qobuñ tiryonaq mandamq aisiq alile di sonaqa tamo ungasari tulañ gargekoba bosib aqaq di koroqneñ.

²²⁻²³ Koroosib sonabqa Qotei tal taqato tamo bei aqa ñam Jairus a walwelosiq Yesus unsiq aqa areq bosiq singa pulutosiq singila na pailyosiq minjej, “O Tamo Koba, ijo anğro sebiñ a moiqa laqnu. Deqa ni bosim ino bañ aqa jejamuq di atimqa a olo boleolim ñambile sqas.”

²⁴ Onaqa Yesus na Jairus odyosiq a dauryosiq gileqnaqa tamo ungasari tulañ gargekoba nanği dego nanği aiyel daurnjrsib jujunosiñ giloqneñ.

²⁵ Gileqnaqba nanğo ambleq di unğa bei ma ti soqnej qaji a nanği daurnjrsiq giloqnej. Unğa di a nami bai na unej leñ aiyosiq degsi soqnej wausau 12 uratej.

²⁶ Yu qanğra tamo gargekoba nanği nami a boletqa yeqnañ a jaqatınkobaiyoqnej. A ma gereiyo talq giloqnsiq silali koba urateqnaqa nanği aqa jejamu gereiyeqnaqba a boleosaioqnej. Aqa ma olo kobaqujaoqnej.

²⁷⁻²⁸ Deqa a Yesus aqa ñam qusiq are qalej, “E aqa gara mutu segi bañ na ojitqa ijo ma kobo-

qas.” Degsi are qalsiqa Yesus aqa qoreq na dadauryosiq baŋ waiyosiq aqa gara mutu ojeŋ.

²⁹ Ojnaqa aqa leŋ aiyoqnej qaji di koboeŋ. Ko-boonaqa a aqa segi jejamu qalieosiq mareŋ, “Bole, ijo ma saiŋo.”

³⁰ Onaqa Yesus a poiyeŋ, “Siŋgila qudei ijo jejamu uratosiq gilŋo.” Degsi poiyoŋaqa bulosiq tamo uŋgasari tulaŋ gargekoba soqneb qaji naŋgi unjr-siqa nenemnjrreŋ, “Yai na ijo gara ojŋo?”

³¹ Degsi nenemnjrnaqa aqa aŋgro naŋgi na min-jeb, “Ni kiyaa degsi nenemonum? Ni une. Tamo uŋgasari tulaŋ gargekoba naŋgi ni daurmosib ju-juŋmejunub.”

³² Onaqa Yesus a uŋa gara mutu ojeŋ qaji di unqajqa ŋam atoqnej.

³³ Onaqa uŋa di a endegsi qalieeŋ, “Ijo ma saiŋo deqa Yesus a e nubqajqa ŋam ateqnu.” A degsi qalieosiq tulaŋ ulaugetosiq are ton-tonyoŋaqa jinga na bosiq Yesus aqa areq di siŋga pulutosiq a segi qa ubtosiq minjeŋ, “E na ino gara mutu ojonum.”

³⁴ Onaqa Yesus na minjeŋ, “O uŋa, ni ino are-qalo e qa siŋgilatosim ijoq bonum deqa ino ma agi koboŋo. Deqa ni are lawo na gilsim bole soqnime.”

³⁵ Yesus a uŋa degsi minjeqnaqa tamo qudei naŋgi Jairus aqa talq dena bosibqa gamq di Jairus Yesus wo turosib naŋgi na Jairus minjeb, “Uŋgum. Ino aŋgro a nami moiŋo. Deqa ni na Qalie Tamo a laŋa wau koba yaim. Uratim aiyem.”

³⁶ Onaqa Yesus a naŋgo anjam di qusiqa Jairus minjeŋ, “Ni ulaaim. Ni e qa ino areqalo siŋgilatime.”

³⁷⁻³⁹ Degsi minjsiqa tamo ungasari kalil nanği a dauryqa saidnjrsiqa Jems aqa was Jon wo Pita ombla nanği segi joqsiqa Jairus koba na gilsib aqa talq di branteb. Brantosib Yesus a nam atej di tamo ungasari gargekoba nanği qatron koba yoqnsib akam murqumyeq nab unjrej. Unjrsiqa tal gogetosiqa minjrej, “Ninği kiyaaqa qatron koba yoqnsib akameq nab? Anğro di a moiyoşai. A laña neisiq qambumtejunu.”

⁴⁰ Degsi minjrnaqa nanği Yesus kikiyeb. Nanği qalieeb, “Anğro a nami moiyoşoletqo.” Degsib qalieosib deqa Yesus kikiyeb. Onaqa Yesus a nanği kalil minjrej, “Ninği sasaloiy.” Degsi minjrnaqa nanği sasalonabqa Yesus a anğro moiyej qaji aqa ai abu osiqa aqa segi anğro qalub nanği dego joqsiqa anğro aqa warum miligiq gilej.

⁴¹ Gilsiq anğro aqa bañ titosiqa minjej, “Talita, kum.” Di Hibru anjam. Anjam di aqa damu, “O anğro, ni tigel.”

⁴² Degsi minjnaqa anğro di a olo nambile osiqa urur tigelej. Tigelosiq walwelej. Anğro aqa wausau 12. Onaqa nanği kalil Yesus aqa mañwa di unsibqa tulañ prugeb.

⁴³ Onaqa Yesus a nanği şingila na endegsi minjrej, “Ninği ijo mañwa endi unonub deqa tamo qudei minjraib.” Osiqa marej, “Ninği anğro endi inği anaiyiy.”

6

Yesus aqa qure utru nanği aqa anjam quetosai

¹ Onaqa Yesus a sawa di uratosiqa aqa anğro nanği joqsiqa aqa segi qure utruq gilej.

² Gilsiq di sonaqa yori batiej. Deqa a Juda nanngo Qotei tal miligiq gilsiqqa tamo ungasari gargekoba sonabqa tigelosiqqa Qotei aqa anjam palontosiq minjroqnej. Minjreqnaqa tamo ungasari nanngi aqa anjam qusibqa tulan prugugetosib maroqneb, “Yesus a powo qabe na osiqqa anjam singila endeqaji palontosiq mergeqnu? A kiyersiq manwa endeqaji babteleneqnu?”

³ Iga qalie, a laña tal gereiyo qaji tamo. A Maria aqa niri. A Jems na Joses na Judas na Saimon na nanngo was. Aqa jaja kalil nanngi agi iga koba na endi unum.” Tamo ungasari nanngi degsib yomu anjam marsib Yesus qa ugeeb.

⁴ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Qotei aqa medabu o qaji tamo bei aqa segi qure utruq gilsim anjam minjroqnqas di nanngi aqa anjam quietqa asginjrqas. Deqa a ñam saiqoji sqas. Aqa segi talq di dego a ñam saiqoji sqas. Ariya a qure bei beiq giloqnsim anjam minjroqnqas di nanngi aqa anjam quietoqnsib aqa ñam soqtoqnqab.”

⁵ Yesus a nanngi degsi minjrsiqa aqa segi qure utruq di manwa bei yqajqa keresaiyej. A tamo quja quja segi nanngo gateq di aqa ban atnaqa nanngo ma koboej.

⁶ Aqa segi qure utru nanngi a qa nanngo areqalo sinjilatosai deqa a are gulbeiyej.

Yesus na aqa angro 12 nanngi wau enjrej

Onaqa Yesus a walwelosiqqa qure bei beiq giloqnsiqqa Qotei aqa anjam palontognej.

⁷ Osiqqa bati bei a na aqa angro 12 nanngi met-njrnaqa aqa areq bonabqa nanngi tamo ungasari nanngo jejamuq na mondor uge uge winjroqnqajqa

deqa siŋgila enjrej. Osiqa minjrej, “Niŋgi aiye aiyel giloqnsibqa qure qureq di ijo anjam palontoqnsib laqniy.

⁸ Niŋgi iŋgi iŋgi osib gilaib. Iŋgi uyo bei aib. Nuŋgo qaquŋ aib. Silali osib gilaib. Toqoŋ segi osib walweliy.

⁹ Siŋga tatal dego jigsib giliy. Gara jugo aiye aiyel aib.”

¹⁰ Osiqa minjrej, “Niŋgi qure bei beiq di brantoqnsibqa tal qujaiq di soqniy. Dia sosib dena olo tigelosib qure beiq giloqniy.

¹¹ Tamo bei na niŋgi gereiŋgwa uratimqa kiyo nuŋgo anjam quqwa asgiyimqa kiyo niŋgi qure di uratqa oqnsib nuŋgo siŋga tatal tumberum butuyoqniy. Yimqa naŋgi nuŋgo kumbra di unsib poinjrqa, ‘Bole, iga kumbra ugetonum.’ ”

¹² Yesus na aqa aŋgro 12 naŋgi degsi minjrasiq qariniŋrnaqa naŋgi qure qureq giloqnsibqa Qotei aqa anjam palontoqnsib tamo uŋgasari naŋgi endegsib minjroqneq, “Niŋgi are buliyiy.”

¹³ Osib mondor uge uge naŋgi winjroqnsibqa tamo uŋgasari naŋgo gateq di goren bilenteq nabqa naŋgo ma saioqnej.

Herot a are qalej, “Yesus a Jon yansjro qaji”

¹⁴ Yesus aqa aŋgro naŋgi aqa ñam mare mare laq nabqa Mandor Herot a quej. Tamo uŋgasari gargekoba naŋgi dego qusib maroqneq, “Tamo di a Jon yansjro qaji. A moisiq olo subq na tigelqo. A deqa siŋgila osiqa maŋwa endeqaji babteleneqnu.”

¹⁵ Onaqa tamo qudei naŋgi maroqneq, “Tamo di a Elaija olo bqo.” Onaqa qudei naŋgi maroqneq,

“Tamo di a Qotei aqa medabu o tamo nanği nami soqnebe deqaji bei.”

¹⁶ Ariya Herot a segi Yesus aqa ñam qusiqa marej, “Tamo di a Jon e nami kakro gentetem qaji. A moisiq olo subq na tigelqo.”

¹⁷⁻¹⁸ Herot a nami aqa was Filip aqa ñauñ Herodias yayiosiq ej. Deqa Jon yansnjro qaji a na Herot minjoqnej, “Ni ino segi was aqa uña em di kumbra bolesai. Ni kumbra ugeteqnum.” Jon na Herot degsi minjoqnej. Deqa Herot a Jon qa minjin oqetonaqa aqa qaja tamo qudei nanği qarinjnaqa gilsib Jon ojsib sil na qosisib tonto talq di waiyeb.

¹⁹ Bati deqa Herot aqa ñauñ a Jon qa tulañ ñirinugetej deqa a na Herot wainyosiq minjoqnej, “Ni na Jon qalim moyem.” Yeqnaqa Herot na saidyoqnej.

²⁰ Di kiyafa? A Jon qa ulaoqnej deqa. Deqa a Jon geregere taqatoqnej. A endegsi qalieej, “Jon a tamo bole. Aqa jejamuq di une bei saiqoji. A Qotei aqa tamo tinñ.” Herot a degsi qalieosiq deqa a Jon taqatoqnsiqa aqa anjam quoqnej. Quoqnsiqa are koba qaloqnej. A Jon aqa anjam quqwajqa tulañ arearetoqnej.

²¹ Ariya bati bei Herot aqa ñauñ a Jon qalim moiqaqja gam endegsi itej. Herot aqa ñambabo bationaqa Herot na maruro atsiqa aqa tamo kokba ti aqa qaja tamo nanço gate kokba ti Galili sawa taqato tamo nanği ti metnjnaq bosib aqa talq di koroeb.

²² Koroosib inği uyeqnaqja Herot aqa ñauñ aqa ançro sebiñ a warum miligiq bosiqja nanği lou tuetnjreqnaqa nanği a unsibqa tulañ areboleboleinjrej. Deqa Herot na ançro sebiñ di minjej, “Ni ijo

inği kiye oqajqa merbqam e ni emqai.”

²³ Osiqa aqa anjam di olo sinğilatosiqa minnej, “Ni ijo ñoro kalil ambleq na potosim oqajqa marqam emqai. E ijo anjam di uratqasai bole sai.”

²⁴ Onaqa anğro sebiñ a gilsiqqa aqa ai nenemyej, “E inği kiye qa Herot minjqai?” Onaqa minnej, “Ni Jon yansnjro qaji aqa gate qa mare.”

²⁵ Onaqa a olo urur ti warum miligiq gilsiqqa Herot minnej, “Ni Jon yansnjro qaji aqa gate tabirq di atsim ebe.”

²⁶ Onaqa Herot a Jon qalim moiqaajqa are sosai deqa a are tulan gulbekobaiyej. Ariya aqa segi anjam tamo kalil nango ulatamuq di marsiq sinğilatej qaji deqa are qalsiq anğro sebiñ di saidyqa uratej.

²⁷⁻²⁸ Osiqa aqa qaja tamo bei qarinyosiqa minnej, “Ni gilsim Jon aqa kakro gentosim aqa gate osau.” Degsi minjnaqa a gilsiqqa tonto talq di Jon aqa kakro gentosiqa aqa gate tabirq di atsiqa osi bosiq anğro sebiñ di yej. Yonaqa a na osi gilsiqqa aqa ai yej.

²⁹ Onaqa bunuqna Jon aqa anğro nanği deqa qusibqa bosib Jon aqa qusa osi gilsib subq ateb.

Yesus a tamo 5,000 nanği inği anainjrej

³⁰ Bati bei Yesus aqa anjam maro tamo nanği olo aqa areq di koroosib kumbra kalil nanği yoqneb qaji deqa ti anjam kalil nanği palontoqneb qaji deqa ti Yesus saiyoqneb.

³¹ Bati deqa tamo unğasari tulan gargekoba nanği gile be eqnab Yesus aqa anğro nanği ti inği uyqa bati saiinjrej. Deqa a na nanği endegsi minjrej, “Niñgi tigeliy. Iga tamo unğasari nanği uratnjr-sim segitosim wadau sawaq di kiñala aqaratqom.”

³² Degsi minjrşiqa aqa anğro nanđi joqsıqa koba na qobuđ gogetosıb wadau sawaq gıleb.

³³ Nanđi qobuđ na gıleqnabqa tamo uđgasari kalil nanđi Yesus unsıbqa aqa ulatamu poinjrnaqa nanđo qure qureq na tıgelosıb sınga na gurgurosıb gılsıb Yesus tıryqajqa sawaq di namoqna branteb.

³⁴ Onaqa Yesus a qobuđ na gılsıq tıryosıqa ņam atej di tamo uđgasari tulađ gargekoba nanđi nami tıryqa sawaq di tarıņesonab unjrej. Nanđi kaja bul mandor saıqođi. Deqa Yesus a nanđi qa dulosıqa Qotei aqa anjam gargekoba minjroqnej.

³⁵ Onaqa seđ aısiq bılaqtonaqa Yesus aqa anğro nanđi aqa areq bosıb minjeb, “O Tamo Koba, endi wadau sawa. Seđ aıqo. Qoloqas.

³⁶ Deqa ni na tamo uđgasari nanđi minjrimqa qure qureq gılsıb dia iņgi uysıb ņereņqab.”

³⁷ Onaqa Yesus na minjrej, “Niņgi na iņgi anainjriy.” Degsi minjrnaqa nanđi na kamba minjeb, “Iga kiyersim iņgi anainjrqom? Iga 200 kına qabe na osımqa iņgi awaiyosım nanđi anainjrqom?”

³⁸ Onaqa Yesus na nenemnjrej, “Niņgi iņgi gem-bub unu? Niņgi gılsıb uniy.” Onaqa nanđi gılsıb unsıb minjeb, “Iga bem 5 qe aiyela segi unu.”

³⁹ Onaqa Yesus na tamo uđgasari kalil nanđi minjrej, “Niņgi qur segi segi yosıbqa ņiņq di awoelenıy.”

⁴⁰ Onaqa nanđi kalil dedegsıb awoeb. Qudei nanđi qur segi segi 100 awoelenıeb. Qudei nanđi qur segi segi 50 awoelenıeb.

⁴¹ Awoonabqa Yesus na bem 5 ti qe aiyel ti di osıqa lađ goge tarosıq Qotei pailyej. Pailyo koboonaqa bem giņgenıyosıqa aqa anğro nanđi enjr-

siqa minjrej, “Bem endi jeisib tamo uŋgasari naŋgi anainjriy.” Osiqa qe aiyel dego giŋgeŋyosiqa aqa aŋgro naŋgi enjrsiqa minjrej, “Qe endi dego jeisib tamo uŋgasari naŋgi anainjriy.” Degsi minjrnaqa naŋgi bem ti qe ti osi giloqnsibqa tamo uŋgasari naŋgi jeisib anainjreqnab uyoqneb.

⁴² Uynab kalil menetnjrej.

⁴³ Onaqa iŋgi oto uratelenɛb qaji di Yesus aqa aŋgro naŋgi na koroiyosib gumba kokba 12 di jignab maqelenɛj.

⁴⁴ Tamo kalil bem ti qe ti uyeb qaji naŋgi sisiyeb 5,000.

Yesus a ya baŋgaq na walwelej

⁴⁵ Onaqa Yesus na aqa aŋgro naŋgi endegsi minjrej, “Niŋgi qobuŋ gogetosib namoosib gilsib Bet-saida qureq di tiryosib soqniy. E na tamo uŋgasari naŋgi minjritqa naŋgo qure qureq jaraiyoqniɛ b bɛqai.”

⁴⁶ Onaqa Yesus aqa aŋgro naŋgi namoosib qobuŋ na gileqnaɛbqa Yesus na tamo uŋgasari naŋgi minjrnaq jaraiyeqnaɛbqa a segi Qotei pailyqa marsiq manaq oqej.

⁴⁷⁻⁵⁰ Oqsiq a segi mana goge di sonaqa bilaqtej. Onaqa aqa aŋgro naŋgi qobuŋ na gileqnaɛbqa ya agu ambleq di jagwa koba tigelosiqa ya korkor-tosiqa naŋgi pulutnjrej. Nobqolo amburu Yesus a ya baŋgaq na walwelosiq aqa aŋgro naŋgi daurnjrsiq gilej. Gilsiq naŋgi jojomnjrsiq buŋnjrqa laqnaqa ŋam ateb di Yesus a ya baŋgaq na walwelosiq naŋgoq beqnaqa unsib mareb, “Di buga beqnu.” Osib tulaŋ ulaugetosib lelenkobaɛb. Onaqa Yesus

na minjrej, “Nunjo are sinjilatiy. Endi e beqnum. Ulaaib.”

⁵¹⁻⁵² Degsi minjrsiqa qobun gogetonaqa jagwa laej. Onaqa Yesus aqa angro nanji tulan prugugeteb. Di kiyaaqa? Nanji Yesus aqa manwa di unsib utru geregere poinjrosai deqa. Nami Yesus na tamo 5,000 nanji ingi anainjrej manwa di dego aqa angro nanji unsib poinjrosai. Nanjo are getenjresoqnej.

Yesus a Genesaret sawaq di ma tamo gargekoba nanji boletnjroqnej

⁵³ Ariya Yesus aqa angro nanji koba na qobun na gilsib ya agu taqal beiq di brantosib Genesaret sawaq di tiryeb.

⁵⁴⁻⁵⁵ Tiryonabqa qure deqaji nanji na Yesus unsibqa aqa ulatamu poinjrnaqa gurgur ti qure qureq giloqnsibqa Yesus tiryey qaji sawa di ubtosib tamo ungasari nanji minjroqneb. Minjreqnab quoqnsib nanjo ma tamo nanji sapersaq di atelenoqnsib qoboiyoqnsib Yesus aqa areq osi beleneq nab a na nanji boletnjroqnej.

⁵⁶ A qure kiñilala ti qure kokba ti ga gamq di dego branteqnaqa tamo ungasari nanji a unoqnsibqa tamo ma ti nanji joqoqnsib nanjo qure ambleq di atoqnsib endegsib minjoqneb, “O Tamo Koba, nanji ino gara mutu segi ojibqa nanjo ma saioqnqas.” Onaqa Yesus a nanji odnjreqnaqa ma tamo kalil nanji aqa gara mutu ojoqneb. Ojeq nab nanjo ma kalil kobooqnej.

7

Yesus a Qotei aqa dal anjam ti moma nanjo

kumbra qa ti marej

¹ Onaqa Farisi nanği ti dal anjam qalie tamo qudei ti nanği Jerusalem dena bosibqa Yesus aqa areq di koroeb.

² Koroosib nam ateb di Yesus aqa anğro qudei nanği ban yansosaisosib laña inği uyeqñab unjreb.

³ Farisi nanğo kumbra agiende. Bati gaigai nanği inği uyqa oqñsib mati ban yanseqñub. Nanği ban yansqasai di nanği inği uyqasai. Juda kalil nanği kumbra degyeqñub. Di nanğo moma nanğo kumbra dauryeqñub.

⁴ Nanği inği qarinyo sawaq dena boqñsibqa inği uyqa oqñsib mati nanğo jejamu geregere yanseqñub. Nanği nanğo jejamu yansqasai di nanği inği uyqasai. Nanği kumbra deqaji gargekoba yeqñub. Nanğo ya gamban, ya nobu, web dego mati geregere yanselenoqñsib inği uyeqñub. Kumbra di nanğo moma nanğoq dena elenqñsib dauryeqñub.

⁵ Deqa bati di Farisi nanği ti dal anjam qalie tamo nanği ti Yesus nenemyeb, “Ino anğro nanği kiyaca gago moma nanğo kumbra gotranıyeqñub? Agi nanği inği uyqa oqñsib mati ban yansosaisosib laña uyeqñub.”

⁶ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Niñgi gisan tamo. Niñgi anjam maro aiyelteqñub. Qotei aqa medabu o qaji tamo Aisaia a kere niñgi qa anjam endegsi nenğrenıyej, “Tamo nanği di nanğo medabu na ijo ñam soqteqñub. Ariya nanğo are miligi e qa sosai. Isaq di unu.

⁷ Nanği laña baban na e qa loueqñub. Osib mandam tamo nanğo dal anjam palontoqñsib olo

beltoqnsib mareqnub, “Anjam endi Qotei aqa anjam.” ’

⁸ Aisaia a anjam degsi nengrenyej. Aqa anjam di bole. Agi ningi Qotei aqa dal anjam gotranjoqnsibqa olo mandam tamo nanjo dal anjam dauryqajqa tulan singilaeqnub.”

⁹ Yesus na Farisi nanji anjam degsi minjr-siqa olo minjrej, “Ningi Qotei aqa dal anjam gotranjoqnsibqa olo nunjo segi moma nanjo kumbra dauryeqnub.

¹⁰ Moses a marej, ‘Ni ino ai abu nanjo sorgomq di geregere sosimqa nanjo anjam dauryeqne. Tamo bei na aqa ai abu nanji misilinjrimqa a qalib moyiem.’ Moses a degsi marej.

¹¹ Ariya ningi mareqnub, ‘Tamo bei aqa ai kiyo aqa abu kiyo inji qa truquamqa a na minjqas, “Ijo inji inji ejunum endi e ni emqa kere. Eo. E ni emqasai. E nami Qotei atraiyqa giltem deqa e ni aqaryaimqasai.” ’

¹² A degsi minjqas di ningi marqab, ‘A keretqo. A na aqa ai abu nanji aqaryainjraiç.’ Ningi degsib marqab.

¹³ Nunjo kumbra dena ningi Qotei aqa anjam gotranjoqnsibqa olo nunjo segi moma nanjo kumbra dauryeqnub. Ningi kumbra deqaji gargekoba yeqnub.”

Ingi kiye na tamo a jiga yeqnu?

¹⁴ Yesus a Farisi nanji anjam degsi minjr-siqa olo tamo ungasari kalil nanji metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “Ningi kalil ijo anjam endi geregere qusib poingem.

¹⁵ Tamo bei a inġi uyimqa aqa miligiq aiqas dena tamo jiga yqasai. Inġi uge uge tamo aqa miligiq na oqoqnsiq branteqnu qaji dena tamo jiga yeqnu.

¹⁶ Tamo a dabkala ti sqas di a ijo anjam endi geregere quem.”

¹⁷ Yesus na tamo unġasari nanġi anjam degsi minjrnsiq koboonaqa a nanġi uratnrnsiqa tal miligiq gilej. A tal miligiq gilsiq di sonaqa aqa anġro nanġi na aqa yawo anjam di aqa utru qa nenemyeb.

¹⁸⁻¹⁹ Nenemyonabqa minjrej, “Ninġi dego ijo yawo anjam di aqa utru poingosai e? Ninġi quiy. Tamo nanġi inġi uyeq nabqa aisiq meneq di unu. Meneq dena bi talq di waiyeq nub. Inġi di tamo aqa are miligiq aiyosai. Aqa bi aniq aiqo koboqo. Deqa inġi dena tamo jiga yqa keresai.” Yesus aqa anjam dena a inġi uyo kalil jiga saiqoji qa marej.

²⁰ Osiqa aqa anġro nanġi olo minjrej, “Inġi uge uge tamo aqa miligiq na oqoqnsiq branteqnu qaji dena tamo jiga yeqnu.

²¹ Di kiyaaqa? Inġi uge uge di tamo aqa are miligiq na branteqnu. Inġi uge uge di agi ubtosiy merngwai. Areqalo uge uge, unja qa laoqa, bajinjoqa, tamo qaloqa,

²² was aqa njanj anjamyoqa, was aqa ñoro qa maulyoqa, kumbra uge uge yoqa, gisañoqa, laña laña laoqa, was qa ugeoqa, was yomuiyoqa, aqa segi ñam soqtoqa, nanari kumbra yoqa.

²³ Kumbra uge uge deqaji tamo aqa are miligiq na brantoqnsiq dena tamo jiga yeqnu.”

Fonisia qure qaji unja a Yesus qa aqa areqalo singilatej

24 Onaqa Yesus a dena tigelosiq̄ walwelosiq̄ Tair q̄ure naŋgo sawaq̄ gilej. Tamo naŋgi a qa qalieaib deqa a uliosiq̄ gilej. Gilsiq̄ tal bei gogetosiq̄ sosisqa a uliesqa keresai. Tamo qudei naŋgi a unsib mareb, “Yesus a gago sawaq̄ b̄qo. A talq̄ di unu.”

25 Degsib marnabqa uŋa bei a qusiq̄ aqa aŋgro sebiŋ a mondor uge t̄i soqnej deqa a Yesus aqa talq̄ giloqujatosiq̄ aqa areq̄ di siŋga pulutej.

26 Uŋa di a Grik qaji. A Juda uŋa sai. A Siria sawaq̄ di ŋambabej. A Fonisia q̄ure qaji. A Yesus aqa areq̄ di siŋga pulutosiq̄ a wainyoqnsiq̄ minjoqnej, “Ni na mondor uge di wiyimqa a ijo aŋgro uratosim ulanqas.”

27 Onaqa Yesus na minjej, “Iga aŋgro du du naŋgi mati iŋgi anainjrim uyib menetnjq̄as di kumbra bole. Iga aŋgro du du naŋgo iŋgi yainjrsim olo baun naŋgi anainjq̄om di kumbra bolesai.”

28 Onaqa uŋa dena olo Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni kere maronum. Ariya e kamba anjam bei mermit ni que. Aŋgro du du naŋgi iŋgi uyeq̄nabqa iŋgi ñeŋgi ululon̄eq̄naqa baun naŋgi dego uyeq̄nub.”

29 Onaqa Yesus na minjej, “O uŋa, ni kere maronum. Ni degsi maronum deqa ni gilime. Mondor uge a ino aŋgro uratosiq̄ ulanqo.”

30 Degsi minjnaqa a aqa talq̄ gilsiq̄a ŋam atej di mondor uge a nami aqa aŋgro uratonaqa a bijalq̄ di ŋeiesonaq̄ unej.

Tamo bei dabkala geteŋo meŋ siŋgilaej qaji di Yesus na boletej

³¹ Onaqa Yesus a Tair qure nanjo sawa uratosiqa Saidon qure ambleq na walwelosiqa Dekapolis sawaq gilsiq Galili ya aguq di brantej.

³² Di brantosiq sonaqa tamo qudei na tamo bei dabkala geteño meñ singilaej qaji a osi bosibqa Yesus pailyosib minjeb, “O Tamo Koba, ni ino ban aqa gateq di atimqa a boleqas.”

³³ Onaqa Yesus a tamo di osiqa tamo ungasari nanji uratnjrsiq a segi sosiqa aqa ban gei aiyel tamo di aqa dabkalaq jigej. Jigsiqa aqa segi maul osiqa tamo di aqa meñ tonyetej.

³⁴ Osiqu lan tarosiqa are tulan gulbekobaiyon-aqa jagwa titosiq marej, “Efata.” Di Hibru anjam. Anjam di aqa damu, “Dabkala waqeme.”

³⁵ A degsi marnaqa tamo di aqa dabkala waqej. Aqa meñ dego bolelej. Boleonaqa a anjam bole maroqnej.

³⁶ Onaqa Yesus na tamo ungasari nanji endegsi minjrej, “Ninji kumbra unonub endi tamo qudei nanji ubtosib minjraib.” Degsi minjrnaqa nanji aqa anjam di quetosai. Nanji giloqnsibqa Yesus aqa manwa deqa mare mare laqneb.

³⁷ Mare mare laqnaqna tamo gargekoba nanji quoqnsib tulan prugoqnsib maroqneb, “Manwa kalil Yesus a yeqnu qaji di a geregere yeqnu. Agi a na tamo dabkala getenjnro qaji nanji boletnjreqnaqa nanjo dabkala olo waqeqnaqa nanji anjam queqnu. Tamo meñ singilainjro qaji nanji dego gereinjreqnaqa nanji anjam bole mareqnu.”

8

Yesus a tamo 4,000 nanji inji anainjrej

¹ Onaqa bati bei Yesus a wadau sawaq di sonaqa tamo ungasari tulan gargekoba nanngi olo aqa areq di korooqneb. Nanngi inngi saiqoji. Deqa Yesus na aqa angro nanngi metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej,

² “Tamo ungasari nanngi bati qalub e koba na soqneb nanngi inngi saiqoji. Deqa e nanngi qa are ugeibqo.

³ Nanngi qudei isaq na beb. Deqa e nanngi mam ti suweinjitqa gamq di nanngi mam na lao uge.”

⁴ Degsi minjrnaqa nanngi na kamba minjeb, “Sawa endi wadau. Deqa iga qabe na inngi osimqa tamo ungasari gargekoba endi anainjronam kereqas?”

⁵ Onaqa Yesus na minjrej, “Ninngi bem gembub unu?” Onaqa minjeb, “Bem 7 unu.”

⁶ Onaqa Yesus na tamo ungasari nanngi minjrej, “Ninngi kalil mandamq di awoelenjoiy.” Degsi minjrnaqa nanngi kalil mandamq di awoonabqa Yesus na bem 7 di osiqa Qotei pailyej. Pailyosiqa bem ginjenyosiqa aqa angro nanngi enjreqnaqa nanngi na osi giloqnsibqa tamo ungasari nanngi anainjreqnab uyoqneb.

⁷ Qe kiñilala qudei dego soqneb. Deqa Yesus na qe di osiqa Qotei pailyosiqa aqa angro nanngi minjrej, “Qe endi dego tamo ungasari nanngi anainjriy.” Degsi minjrnaqa nanngi na qe di osib tamo ungasari nanngi jeisib anainjreqnab uyoqneb.

⁸ Uynab kalil menetnjrej. Onaqa inngi oto urateleneb qaji di Yesus aqa angro nanngi na koroiosib gumba kokba 7 di jignab maqelenej.

⁹ Tamo kalil inngi uyeb qaji nanngi sisiyeb 4,000.

Onaqa Yesus na tamo ungasari kalil nanği suweinjrnaqa nanġo qure qureq giloqneb.

¹⁰ Nanği gileq nabqa Yesus na aqa anġro nanği olo joqsıqa koba na qobun gogetosib Dalmanuta sawaq gileb.

Farisi nanği Qotei aqa maŋwa bei unqajqa mareb

¹¹ Onaqa Farisi nanği Yesus aqa areq bosibqa a anjam bei grotimqa qusib a ojqa jqa deqa a ombla anjam na qoteb. Osib gisanjosib minjeb, “Ni Qotei aqa maŋwa bei babtım ıga unqom.”

¹² Degsib Yesus minjnabqa a nanği qa are tulaŋ gulbeyonaqa jagwa titosiqa minjrej, “Niŋgi tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji kiyafa e Qotei aqa maŋwa bei laŋa babbıt niŋgi unqajqa metbeq nub? Niŋgi quiy. E Qotei aqa maŋwa bei niŋgi osorŋgwasai.”

¹³ Yesus a Farisi nanği degsi minjrısiqa nanği uratnrısiqa olo qobun gogetosiqa ya agu taqal beiq gilej.

Bem tiyeqnu qaji sum qa yawo anjam

¹⁴ Bati deqa Yesus aqa anġro nanği bem oqajqa are walnjrej. Bem qujai bole qujai qobun miligiq di soqnej.

¹⁵ Onaqa Yesus a yawo anjam bei endegsi minjrej, “Niŋgi geregere ŋam atsib soqniy. Bem tiyeqnu qaji sum Farisi nanġo bem ti bulyimqa bem dena tiyekritosim tulaŋ kobaqujaqas. Herot aqa bem dego tiyekritosim tulaŋ kobaqujaqas.”

¹⁶ Onaqa Yesus aqa anġro nanği aqa yawo anjam di qusibqa segi segi maroqneb, “Iga bem osai deqa kiyo mergwo?”

17 Onaqa Yesus a nanjo anjam di qalieosiqa nenemnjrej, “Ningi kiyafa bem osai deqa mareqnu? Kiyafa ningi e qa poingosai unu? Nunjo are getenjejunu kiyu?”

18 Ningi ijo singila unoqnsib unosaibuleqnu. Ningi ijo anjam quoqnsib quosaibuleqnu.

19 E nami bem 5 gingejyosimqa tamo 5,000 anainjronam uynab menetnjrnaqa ningi ingi oto koroiyosib gumba kokba gembub jignab maqelenje?” Onaqa nanji na Yesus minjeb, “Gumba 12.”

20 Onaqa olo minjrej, “Bati bei e bem 7 dego gingejyosimqa tamo 4,000 anainjronam uynab menetnjrnaqa ningi ingi oto koroiyosib gumba kokba gembub jignab maqelenje?” Onaqa minjeb, “Gumba 7.”

21 Onaqa minjrej, “Ningi kiyafa e qa poingosai unu?”

Yesus a tamo nam qandimyej qaji boletej

22 Yesus na aqa angro nanji degsi minjrsiqa koba na qobun na gilsib Betsaida qureq di tiryeb. Tiryosib mandamq ainabqa tamo qudei na tamo bei nam qandimyej qaji a Yesus aqa areq osi bosib minjeb, “Ni ino ban aqa gateq di atimqa a olo boleosi nam poiyqas.”

23 Onaqa Yesus a tamo di aqa ban ojsiqa qure polomq osi gilsiq aqa namdamuq di misel atetej. Osiqa aqa gateq di aqa ban atsiqa nenemyej, “Ni sawa unqa kere e?”

24 Onaqa a nam atsiqa marej, “E tamo nanji unjronum nanji namtan bul anjileqnu.”

25 Onaqa Yesus a olo tamo di aqa nãmdamuq di aqa bañ atnaqa a ñam atej ñamdamu bole suwañej. A sawa kalil gegerere unej.

26 Onaqa Yesus na minjej, “Ni ino talq gilime. Ni qure miligiq gilaim.”

Pita a Yesus qa poiyoñaqa aqa ñam ubtej

27 Onaqa Yesus na aqa aňgro nañgi olo joqsiqa koba na walwelosib Sisaria Filipai qure naňgo sawaq di brantosib gamq di Yesus na aqa aňgro nañgi endegsi nenemñrej, “Tamo uňgasari nañgi e qa kiyersib mareqñub?”

28 Onaqa nañgi na minjeb, “Tamo qudei nañgi mareqñub, ni Jon yansñjro qaji. Qudei nañgi mareqñub, ni Elaija. Qudei nañgi mareqñub, ni Qotei aqa medabu o tamo nañgi nami soqñeb deqaji bei.”

29 Onaqa Yesus na olo nenemñrej, “Niñgi segi e qa kiyersib mareqñub?” Onaqa Pita na minjej, “Ni Kristus.”

30 Pita a anjam degsi ubtonaqa Yesus na aqa aňgro nañgi siñgila na getentñjrsiqa minñrej, “Niñgi anjam di olo tamo qudei minñraib.”

Yesus a marej, “E moisiy olo subq na tigelqai”

31 Osiqa Yesus na aqa aňgro nañgi endegsi minñrej, “E Tamo Aňgro. Bunuqna e jaqatiñ koba oqai. Juda gate nañgi ti atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nañgi ti e qoreibosib lubsib moiyoñbqab. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.”

32 Yesus a anjam degsi ubtosiq marnaqa Pita na Yesus osiqa qalaq gilsiqqa ñiriñtej.

³³ Onaqa Yesus a bulosiqa aqa angro nanği koqn-jrsiqa Pita nriñtosiq minjej, “Ni Satan bul. Deqa ni ijo qoreq gile. Ni Qotei aqa areqalo dauryosai. Ni mandam tamo nanço areqalo dauryonum. Dauryosim agi ni na anjam di merbonum.”

³⁴ Osiqa Yesus na tamo unğasari kalil nanği ti aqa segi angro nanği ti metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “Tamo bei na e daurbqa osimqa a aqa segi areqalo kalil uratekritosim aqa segi namburbas qoboiyosim e daurbem.

³⁵ Tamo bei na aqa segi nambile taqatqajqa arearetqas di a padalqas. Ariya tamo bei a e qa ti ijo anjam bole qa ti are qalsimqa aqa segi nambile uratqas di a olo nambile bole oqas.

³⁶ Tamo bei a mandam qa ñoro kalil koroiyosim ariya mondoñ aqa segi qunun padalqas di ñoro dena a kiyersim aqaryaiyqas? Di keresai.

³⁷ Aqa qunun padalqas di a awai kiye atsim dena aqa qunun olo aqaryaiyosim a nambile sqas? Di keresai.

³⁸ E Tamo Angro. Tamo unğasari bini bati endeqa unub qaji nanği Qotei torei qoreiyoqnsib une atoqnsib laqnub. Deqa bini bati endi tamo bei a e qa ti ijo anjam qa ti jemaıyqas di mondoñ e ijo Abu aqa rian na ti aqa lan angro nanço rian na ti bosiyqa e kamba tamo deqa jemaıbqas.”

9

¹ Osiqa Yesus a olo aqa angro nanği endegsi minjrej, “E bole mernğwai. Tamo qudei ijo areq endi tigelejunub qaji nanği moreñosaisoqnıbqa Qotei a sıngıla ti bqas. Bosim nanği taqatnjrsim nanço Mandor Koba soqnim nanği unqab.”

Yesus aqa jejamu bulyonaq aqa angro qalub nanği unobeiteb

² Osiqa bati 6 onaqa Yesus a tigelosiqa Pita na Jems na Jon na nanği segi qalub joqsiqa koba na mana goge kobaq oqsib di soqneb. Sosibqa Yesus aqa jejamu bulyonaq nanği unobeiteb.

³ Aqa gara dego tulan pulonosiqa qatekritej. Tamo bei na gara yansqas degsim qatqa keresai.

⁴⁻⁵ Onaqa Moses Elaija wo nanği brantosib Yesus koba na anjam maroqneb. Mareq nabqa Yesus aqa angro nanği na nanği aiyel unjrsibqa Pita a Yesus minjej, “O Tamo Koba, Moses Elaija wo nanği bosib iga koba na endi unum di bolequja. Deqa ni marimqa iga tal kiñilala qalub gereiyqom. Bei ino. Bei Moses aqa. Bei Elaija aqa.”

⁶ Yesus aqa angro nanği tulan ulaugeteb deqa Pita a anjam bei marqa saiiyonaqa anjam di lanja marej.

⁷ Onaqa lanbi aisiqa nanği kabutnjrnaqa lanbi miligiq dena anjam bei endegsi brantonaq nanği queb, “Endi ijo Angro qujai e na tulan qalaqalaiye-qnum qaji. Niñgi aqa anjam quetoqniy.”

⁸ Onaqa Yesus aqa angro nanği bulosib nam ateb di Yesus a segi nanği koba na sonab uneb. Nanği tamo bei unosai.

⁹ Onaqa nanği Yesus ombla manaq dena olo aiyoqnsibqa Yesus na minjrej, “Manwa niñgi mana goge di unonub qaji di ubtosib tamo qudei minjraib. Bunuqna e Tamo Angro moisiy olo subq na tigelotqa bati deqa niñgi na ubtosib minjroqnaqab.”

¹⁰ Onaqa nanği Yesus aqa anjam di qusib segi segi maroqneb, “Yesus a kiyaaqa subq na tigelqa

marqo? Anjam di aqa utru iga poigosai.” Degsib maroqnsib Yesus aqa anjam di nanngo areqaloq di atnab soqnej.

¹¹ Osib nanği Yesus minjeb, “Dal anjam qalie tamo nanği mareqñub, ‘Elaija a namo bamqa Kristus a bunuqna bças.’ Anjam di kiyaaqa degsib mareqñub?”

¹² Onaqa Yesus na minjrej, “Nanngo anjam di bole. Elaija a namo bosim tamo unğasari kalil nanngo areqalo gereiyetñrsim soqñim bunuqna Kristus a bças. Ariya anjam kiye nenğrenq di unu? Anjam agiende. Jeu tamo nanği na e Tamo Anğro kumbra uge ebibqa e jaqatiñ koba oqai.

¹³ E niñgi olo mernğwai. Elaija agi bej. Bonaqa gulbe kalil nanği a yqajqa are soqnej qaji agi yeb. Anjam di nami a qa nenğrenyeb unu.”

Yesus a anğro mel aqa jejamuq na mondor uge wiyetej

¹⁴ Onaqa Yesus na aqa anğro qalub nanği di joqsiqa koba na aisib mana utruq di branteb. Brantosib ñam ateb di Yesus aqa anğro qudei nanği ti dal anjam qalie tamo qudei ti anjam na qoteqñab unjreb. Tamo unğasari gargekoba nanği dego Yesus aqa anğro nanği kaiññjresonab unjreb.

¹⁵ Onaqa tamo unğasari kalil nanği Yesus unsi-bqa tulañ prugugetosib gurgur ti aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, bilaq bole.”

¹⁶ Degsib minjnabqa Yesus na aqa anğro nanği nenemñjrej, “Niñgi nanği ti anjam kiye na qoteqñub?”

¹⁷ Onaqa tamo unğasari nanngo ambleq dena tamo bei brantosiqa Yesus minjej, “O Qalie Tamo,

e ijo anġro mel osi bonum agiende. Ni na a boletqajqa deqa osi bonum. A mondor uge ti. Deqa aqa medabu getenyejunu.

¹⁸ Mondor uge dena aqa jejamu ojoqnsiqa mandamq waiyeqnaqa ara gijiriqtoqnsiqa tindaneqnu. Oqnsiqa maul aiyeqnu. Deqa e na ino anġro nanġi minjronum, ‘Niġi mondor uge di wiyiy.’ Minjronumqa nanġi na wiyqa yonub keresainjrqo.”

¹⁹ Onaqa Yesus a anjam di qusiqa marej, “Niġi tamo unġasari bini bati endeqa unub qaji nuġo areqalo e qa sinġilatosai bole sai. Bati gembub e niġi koba na sosiyqa nuġo gulbe di qoboioqncqai? Anġro mel di ijo areq osi boiy.”

²⁰ Onaqa osi bonabqa mondor uge dena Yesus unsiqa anġro di qunjimyonaga a mandamq aisiqa belbelonaqa aqa medabuq na maul aiyoqnej.

²¹ Onaqa Yesus na anġro di aqa abu nenemyej, “Bati gembub a degesoqnej?” Onaqa minnej, “A anġro kiñala qa degesoqnej agi bini unu.

²² Mondor uge na a qalsim moyotqa oqnsiqa bati gaigai a namyuwoq o yaq waiyeqnu. Deqa ni na iga aqaryaigwa kereamqa aqaryaige.”

²³ Onaqa Yesus na minnej, “‘Kereamqa’ degsi merbaim. Tamo bei a e qa aqa areqalo sinġilatqas di a kumbra kalil yqa kere.”

²⁴ Onaqa tamo dena lelenosiqa Yesus minnej, “E ni qa ijo areqalo sinġilatonum. Ariya ijo areqalo olo gulbeibeqnu. Deqa ni na aqaryaibimqa e geregere ijo areqalo ni qa sinġilatqai.”

²⁵ Onaqa tamo unġasari gargekoba nanġi gurgur ti bosib Yesus aqa areq di koroeqnaqqa Yesus a nanġi unjrsiqa mondor uge di nriġtosiq minnej,

“Ni mondor uge. Ni na angro di aqa dabkala getentonum. Ni aqa medabu dego getentonum. Deqa ni angro di uratosim olo aqa jejamuq gilaim.”

²⁶ Degsi minjnaqa mondor uge a lelenkobaosiq a angro di singila na qunjimyosiq a uratosiq ulanej. Ulanonaqa angro di a moiyo bulosiq a neiesonaqa tamo qudei nanqi unsib mareb, “A moiqo.”

²⁷ Onaqa Yesus na angro di aqa ban titonaqa a boleosiq tigelej.

²⁸ Onaqa Yesus aqa angro nanqi aqa areq lumu bosib nenemyeb, “Iga kiyaga mondor uge di wiyqa yonumqa keresaiigwo?”

²⁹ Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi mondor uge deqaji winjrqa osibqa Qotei pailyoqniy. Dena qujai ninqi na mondor uge winjrib jaraiqab. Gam bei na sai.”

Yesus a marej, “E moisiy olo subq na tigelqai”

³⁰ Onaqa Yesus na aqa angro nanqi olo joqsiqa koba na sawa di uratosib Galili sawa ambleq na walwelosib giloqneb. Tamo ungasari nanqi a qa qalieaib deqa nanqi uliosib giloqneb.

³¹ Giloqnsibqa gamq di Yesus na aqa angro nanqi anjam endegsi minjrej, “E Tamo Angro. Jeu tamo nanqi na e ojsibqa tamo qudei nanqo banq di atib lubib moiqai. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.”

³² Onaqa Yesus aqa angro nanqi aqa anjam di geregere poinjrosai. Deqa nanqi a olo nenemyaqa-jqa ulaeb.

Yesus aqa angro yai a ñam ti sqas?

³³ Onaqa Yesus aqa angro nanqi ti gilsib Kaperneam qureq di branteb. Brantosib tal bei

gogetosib di sosibqa Yesus na aqa angro nanngi endegsi nenemnjrej, “Ninngi gamq di anjam kiye na qotoq nab?”

³⁴ Onaqa nanngi mequmosib soqneb. Di kiyaga? Nanngi gamq di Yesus aqa angro yai a nanngi kalil bunjrsim ñam ti sqas deqa anjam na qotoqneb.

³⁵ Onaqa Yesus a awoosiqa aqa angro 12 nanngi metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “Tamo bei a ñam ti sqa marsimqa a mati tamo kalil nanngo kangal tamo soqnem. Osimqa a ñam ti sqas.”

³⁶ Yesus a nanngi degsi minjrsiqa angro kiñala bei osiqa nanngo ambleq di tigeltosiqa olo soqonyosiqa nanngi minjrej,

³⁷ “Tamo bei a ijo ñam qa are qalsimqa angro kiñala endeqaji bei osim geregereiyqas di a e dego osim geregereibqas. Tamo a e osim geregereibqas di a na e segi geregereibqasai. A na ijo Abu e qarinqej qaji di dego osim geregereiyqas.”

Tamo nanngi iga jeutgosaieqnub di nanngi iga koba na wau qujai

³⁸ Onaqa Jon na Yesus minnej, “O Qalie Tamo, ni que. Iga tamo bei unem. A ino ñam na mondor uge nanngi winjreqlaqa iga na unsim saidyem. Di kiyaga? A iga koba na wauosaieqnu deqa.”

³⁹ Onaqa Yesus na minnej, “Ninngi a saidyaib. A ijo ñam na manwa bei babtqas di a urur olo e misilinqba keresai.

⁴⁰ Tamo nanngi iga jeutgosaieqnub di nanngi iga koba na wau qujai.

⁴¹ Tamo bei a endegsi are qalqas, ‘Tamo di a Kristus dauryeqnu qaji tamo.’ A degsi are qalsimqa tamo di osim ya tigsim anaiyqas di Qotei

na kamba awai bole yqas. Yimqa aqa awai bole di tamo bei na olo yaiyqa keresai.”

Ninigi une torei uratiy

⁴² Osiqa Yesus a olo marej, “Tamo bei na angro kiñala bei e qa aqa areqalo singilateqnu qaji di osim uneq waiyqas di a kumbra tulan ugedamu yqo. Iga tamo di ojsim meniñ kobaquja osim sil na aqa kakroq di tontosim waiyim ya robuq aiqas di kere.

⁴³⁻⁴⁴ Ino ban na ni titmosim uneq waimqa laqnimqa ban di gentosim waiy. Ni degye. Di kiyaga? Ni ban geño sosimqa une bei yqasai di kere. Di ni ñambile gaigai sqam. Ariya ni ban aiyel ti sosimqa une yqam di keresai. Di Qotei na ni ñamyuwoq waimqas. Ñamyuwo di mosoqasai. Gaigai yuoqnqas.

⁴⁵⁻⁴⁶ Ino sinğa na ni titmosim uneq waimqa laqnimqa sinğa di gentosim waiy. Ni degye. Di kiyaga? Ni sinğa geño sosimqa une bei yqasai di kere. Di ni ñambile gaigai sqam. Ariya ni sinğa aiyel ti sosimqa une yqam di keresai. Di Qotei na ni ñamyuwoq waimqas.

⁴⁷ Ino ñamdamu na ni titmosim uneq waimqa laqnimqa ñamdamu di otorosim waiy. Ni degye. Di kiyaga? Ni ñamdamu qujai ti sosimqa une bei yqasai di kere. Di Qotei a ino Mandor Koba sosim ni taqatmqa. Ariya ni ñamdamu aiyel ti sosimqa une yqam di keresai. Di Qotei na ni ñamyuwoq waimqas.

⁴⁸ Ñamyuwo di mosoqasai. Gaigai yuoqnqas. Ñamyuwoq di tamo nanjo ambli bati gaigai sqab. Nanji moreñqa keresai.”

⁴⁹ Osiqa Yesus a olo marej, “Ijo angro kalil nanği jaqatin oqnsib sqab. Atraiyo inği di bar atoqnsib nımyuwo na koiteqnuv dego kere.

⁵⁰ “Bar a bole. A qajarara koba. Ariya bar aqa qajarara koboqas di inği kiye na olo qajararatqas? Di keresai. Dego kere nınđi bar bul sosibqa nuńđo was nanđi koba na geregere lawo na laqniy.”

10

Yesus a uńa uratqajqa anjam marej

¹ Osiqa Yesus a sawa di uratosiqa Judia sawaq gilsiq Jordan ya taqal beiq di soqnej. A di son-aqa tamo unđasari gargekoba nanđi bosib aqaq di koroonabqa aqa kumbra gaigai yoqnej qaji di olo dauryosiqa Qotei aqa anjam plaltosiq minjroqnej.

² Onaqa Farisi nanđi olo Yesus aqa areq bosibqa a anjam bei grotimqa qusib nanđi a ojqajqa deqa lańa gisanıyosib endegsib nenemyeb, “Tamo bei na aqa uńa uratqa kere e? Gago dal anjam degsi unu e?”

³ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Moses a dal anjam kiyersi marej?”

⁴ Onaqa nanđi na minjeb, “Moses a marej, ‘Tamo bei na aqa nıauń uratqa osimqa pepa bei nenđrenıyosim yosim di a uratqas.’ ”

⁵ Onaqa Yesus na minjrej, “Nuńđo are getenđejunu deqa Moses a dal anjam degsi nenđrenıyosiq nınđi enđeđ.

⁶ Ariya nınđi quiy. ‘Tulanı nami Qotei a mandam ti inđi inđi kalil ti gereiyosiqa a tamo uńa wo dego gereinđrej.

7-8 Deqa tamo bei na aqa ai abu nanği uratnjr-simqa aqa njaun wo beterosib jejamu qujaitosib sqab.’ Qotei aqa anjam di nengrenq di unu. Deqa tamo uña wo nanği jejamu qujai sqab. Nanği olo jejamu aiyel sqasai.

⁹ Qotei na nanği aiyel turtnjrej deqa tamo bei na olo potnjraiç.”

¹⁰ Osiqa Yesus a tal bei gogetosiq di sonaqa aqa anğro nanği aqa areq bosib aqa anjam deqa nenemyeb.

¹¹ Nenemyonabqa minjrej, “Tamo bei na aqa njaun uratosim olo uña bei oqas di a na aqa njaun kumbra ugeq waiyqo.

¹² Uña a dego aqa gumbulun uratosimqa olo tamo bei oqas di a na aqa gumbulun kumbra ugeq waiyqo.”

Anğro du du nanği Yesus aqa areq beb

¹³ Onaqa tamo unğasari qudei nanği nanço anğro du du joqsib Yesus na aqa ban nanço gateq di atet-njrqa marsib Yesus aqa areq beb. Beqnabqa Yesus aqa anğro nanği na saidnjrsib minjreb, “Nunço anğro du du nanği joqsib endeq baib.”

¹⁴ Degsib saidnjrnabqa Yesus na aqa anğro nanği niriñtnjr-siqa minjrej, “Anğro du du nanği uratnjrib ijo areq beb. Nanği saidnjraib. Tamo unğasari nanği anğro du du deqaji bul sqab di Qotei a nanço Mandor Koba sosim nanği taqatnjrqas.

¹⁵ E bole mernğwai. Tamo nanği anğro du du bul sqasai di Qotei na nanği osim taqatnjrqasai. Deqa a nanço Mandor Koba sqasai dego.”

¹⁶ Osiqa Yesus na angro du du nanği di soqonjrsiqa aqa ban nanço gateq di atetnjsiqa nanği qa Qotei pailyej.

Ñoro tamo bei a Yesus ombla anjam mareb

¹⁷ Osiqa Yesus a dena tigelosiqa gam dauryosiq gileqnaqa tamo bei urur ti aqa areq bosiq aqa sinğaq di sinğa pulutosiqa nenemyej, “O Qalie Tamo Bole, e kumbra bole kiye dauryosiy dena e nambile gaigai sqai?”

¹⁸ Onaqa Yesus na kamba minnej, “Ni kiyaaqa e tamo bole qa merbonum? Qotei a segi qujai tamo bole.

¹⁹ Ariya ni Qotei aqa dal anjam qalie. Anjam agiende. ‘Ni tamo bei qalsim moiyoaim. Ni tamo bei aqa uña jejamu ojetaim. Ni bajinaim. Ni tamo bei aqa jejamu laña gisanym. Ni was bei aqa inği inği laña gisan na yayaim. Ni ino ai abu nanço sorgomq di geregere sosimqa nanço anjam dauryoqne.’ ”

²⁰ Onaqa tamo dena olo Yesus minnej, “O Qalie Tamo, e angro kiñala qa dal anjam kalil di dauryosim boqnem agi bini degsi unum.”

²¹ Onaqa Yesus a tamo di koqyosiqa qalaiyosiq minnej, “Ni dal anjam kalil di dauryosim kertonum. Ariya kumbra qujai ni keretosai. Deqa e ni mermqai. Ni gilsim ino inği inği kalil qarinyosim silali osim tamo inği inği saiqoji nanği jeisim enjre. Degsim enjrsim bosim e daurbe. Yimqa bunuqna ni lañ qureq di awai bole itqam.”

²² Yesus na tamo di degsi minjnaq qusiqa are tulañ gulbekobaiyej. A inği inği koba ti soqnej deqa ulatamu ugeiyonaqa ulañej.

²³ Onaqa Yesus na aqa angro nanngi koqnjrnsiqa endegsi minjrej, “Tamo ungasari inngi inngi koba ti unub qaji nanngi Qotei na taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqa marsibqa lan qureq oqwajqa banngi koba.”

²⁴ Onaqa Yesus aqa angro nanngi aqa anjam di qusibqa tulan prugeb. Onaqa Yesus na olo minjrej, “O ijo angro, nnnngi quiy. Tamo ungasari nanngi Qotei na taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqa marsibqa lan qureq oqwajqa tulan banngi koba.”

²⁵ Kamel a yumba miligiq gilqajqa banngi koba. Dego kere tamo ungasari inngi inngi koba ti unub qaji nanngi Qotei na taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqa marsibqa lan qureq oqwajqa tulan banngi koba.”

²⁶ Onaqa Yesus aqa angro nanngi aqa anjam di qusibqa olo tulan prugugetosib segi segi maroqneq, “Yesus a anjam degsi mergwo deqa tamo yai nanngi Qotei na elenjamqa nanngi nambile gaigai sqa kere?”

²⁷ Onaqa Yesus a nanngi koqnjrnsiqa minjrej, “Tamo nanngi segi nambile sqa keresai. Ariya Qotei na nanngi elenqa kere. Di kiyaaqa? Qotei a kumbra kalil yqa kere.”

²⁸ Onaqa Pita na Yesus minnej, “O Tamo Koba, ni une. Iga gago inngi inngi kalil uratosim ni daurmeqnum.”

²⁹⁻³⁰ Onaqa Yesus na minjrej, “E bole mernngwai. Tamo nanngi e qa ti ijo anjam bole qa ti are qaloqnsib nanngo segi tal, nanngo was nanngi, nanngo jaja nanngi, nanngo ai abu nanngi, nanngo angro nanngi ti nanngo wau kalil dego uratnjrsib e daurbqab di Qotei na olo tal, was, jaja, ai, angro, wau gargekoba

nanġi enjrqas. Yimqa jeu tamo nanġi dego bosib nanġi gulbe enjroqnaqab. Ariya mondoŋ nanġi ŋambile gaigai sqab.

³¹ Deqa niŋġi quiy. Tamo garggekoba bini ñam koba ti unub qaji nanġi mondoŋ ñam saiqoji sqab. Ariya tamo garggekoba bini ñam saiqoji unub qaji nanġi mondoŋ ñam koba ti sqab.”

Yesus a marej, “E moisiy olo subq na tigelqai”

³² Osiqa Yesus na aqa aŋgro nanġi joqsiqa koba na gam dauryosib Jerusalem aiyooqneb. Aiyooqnsibqa Yesus a namoeqnaqa aqa aŋgro nanġi bunuqna dauryooqnsibqa are toŋtoŋnjroqnej. Tamo uŋgasari qudei gam na dauryooqneb qaji nanġi dego ulaosib aiyooqneb. Onaqa Yesus na aqa aŋgro 12 nanġi segitnjrsiqa a une kiye turqas deqa nanġi sainjroqnej.

³³⁻³⁴ A na nanġi endegsi minjrej, “Niŋġi quiy. E Tamo Aŋgro. Iga Jerusalem aieeqnum. Dia tamo qudei na e ojsib dal anjam qalie tamo nanġi ti atra tamo kokba ti nanġo baŋq di e atqab. Yimqa nanġi na ijo jejamu laŋa gisaŋyosib merbqab, ‘Ni une ti. Deqa ni moiqam.’ Nanġi e degsib gisaŋbosib e olo ojsib tamo nanġi Qotei qaliesai qaji nanġo baŋq di e atqab. Yimqa nanġi na e misilinboqnsib mis-elboqnsib bu toqoŋ na e kumbainboqnaqab. Osib e ŋamburbasq di lubsib moiyoqbqab. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.”

Jems Jon wo nanġi aiyel tamo kokba sqajqa mareb

³⁵ Onaqa Sebedi aqa ŋiri aiyel Jems Jon wo nanġi Yesus aqa areq bosib minjeb, “O Qalie Tamo, aqo

aiyel anjam bei mermonam ni gago anjam dau-ryqa kere kiyo?”

³⁶ Onaqa Yesus na nanɣi aiyel nenemnjrej, “E niŋgi kiyernɣwajqa deqa niŋgi ijoq bonub?”

³⁷ Onaqa nanɣi aiyel na Yesus minjeb, “Mondon ni rian koba ti laŋ goge na bosim gago Mandor Koba sosimqa bati deqa ni marimqa aqo aiyel ino ban woq ino ban qonanɣ di awoqom.”

³⁸ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Anjam niŋgi merbonub di aqa utru niŋgi geregere poingosai. E jaqatin koba oqai. Jaqatin di ya uge uyo bul. E gulbe koba dego oqai. Gulbe di tamo nanɣi ya tuqtjnro bul. Jaqatin ti gulbe ti e oqai di niŋgi aiyel dego oqa kere e?”

³⁹ Onaqa nanɣi na minjeb, “Od, aqo aiyel oqa kere.”

Onaqa Yesus na olo nanɣi aiyel minjrej, “Bole, jaqatin e oqai di niŋgi dego oqab. Gulbe e oqai di niŋgi dego oqab.

⁴⁰ Ariya tamo yai nanɣi ijo ban woq ijo ban qonanɣ di awoqab di e na marqa keresai. Di ijo wau sai. Tamo nanɣi Qotei na giltnjrej qaji nanɣi segi ijo ban woq ijo ban qonanɣ di awoqab.”

⁴¹ Yesus aqa anɣro 10 nanɣo nɔamdamuq di Jems Jon wo nanɣi na anjam di Yesus minjeb deqa qusib nanɣi aiyel qa njirin.

⁴² Onaqa Yesus na aqa anɣro 10 nanɣi met-njrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “Niŋgi qalie, mandor kokba sawa sawa kalil taqateqñub qaji nanɣi nanɣo segi ñam soqtoqñsib tamo unɣasari nanɣi njirin na taqatnjreqñub.

⁴³ Ariya kumbra di nuṅgoq di saiḡ. Nuṅgo ambleq di anḡro bei a ñam ti sqa marsimqa a mati nuṅgo wau tamo soqnem. Osim a ñam ti sqa.

⁴⁴ Nuṅgo ambleq di anḡro bei a tamo kobaquja sqa marsimqa a mati nuṅgo kaṅgal tamo soqnem. Osimqa a olo tamo kobaqujaqas.

⁴⁵ E Tamo Anḡro. Niṅgi ijo kumbra qalieosib degsib dauryoqniy. Ijo kumbra agiende. E na tamo uṅgasari naṅgi wauetnjreqnum. E deqa bem. Tamo uṅgasari naṅgi e wauetbqajqa e deqa bosai. Bunuqna e ijo segi ṅambile uratosiy tamo uṅgasari garkekoba naṅgi elenqai.”

Yesus na tamo ṅam qandimo boletej

⁴⁶ Osiqa Yesus na aqa anḡro naṅgi joqsiqa koba na walwelosib aisib Jeriko qureq di branteb. Brantosib Jeriko qure ambleq na walwelosib olo Jeriko uratosib aiyeqnaḡqa tamo uṅgasari tulaṅ gargekoba naṅgi Yesus dauryosib koba na aiyoqneḡ. Aiyeqnaḡqa tamo bei ṅam qandimyej qaji aqa ñam Bartimeus a gam qalaq di awesosiqa tamo uṅgasari naṅgi silali qa ṅilnjroqnej. Bartimeus a Timeus aqa ṅiri.

⁴⁷ A gam qalaq di awesosiqa anjam endegsi quej, “Yesus Nasaret qaji a beqnu.” A degsi qusiqa tulaṅ leleṅosiq marej, “O Yesus, Devit aqa ṅiri, ni e qa dulame.”

⁴⁸ Onaqa tamo uṅgasari gargekoba Yesus dauryosib aiyoqneḡ qaji naṅgi na Bartimeus ṅiriṅtosib minjeb, “Ni leleṅkobaaim. Kiri.” Degsib minjeqnaḡqa a naṅgo anjam quetnjrosai. A olo tulaṅ leleṅoqnsiq Yesus minjoqnej, “O Devit aqa ṅiri, ni e qa dulame.”

⁴⁹ Onaqa Yesus a tigelosiqa tamo ungasari nanği minjrej, “Tamo di metib ijo areq bem.” Onaqa nanği na tamo nam qandimyej qaji di metosib minjeb, “Ni are singilat. Ni tigel. Yesus a ni metmeqnu.”

⁵⁰ Degsib minjnab qusiqa aqa gara jugo taqal atsiqa urur tigelosiqa Yesus aqa areq bej.

⁵¹ Bonaqa Yesus na nenemyej, “E ni kiyermqajqa deqa ni e qa lelenoqnam?” Onaqa minjej, “O Tamo Koba, e olo nam poibim sawa unqajqa deqa e ni qa lelenoqnam.”

⁵² Onaqa Yesus na minjej, “Ni e qa ino areqalo singilatonum deqa e ni boletmqai. Deqa ino namdamu olo poimimqa ni aiye.” Degsi minjnaqa aqa namdamu poiyoonaqa sawa unsiqa tigelosiq Yesus dauryosiq aiyej.

11

Yesus a donki aqa quraq di awoosiq Jerusalem aiyej

¹ Onaqa Yesus aqa anğro nanği koba na walwelosib aisib Jerusalem jojomyosib Betfage qure ti Betani qure ti dia branteb. Qure aiye di agi Oliv mana utruq di unu. Di brantosib Yesus na aqa anğro aiye qarinqrsiqa minjrej,

² “Ninği aisib qure bei jom di unu di brantosib donki bei tontonub unu di unqab. Donki di bunuj tamo bei nami aqa quraq di awoosaiognej qaji. Ninği donki di unsib sil palontosib titosib osi boiy.

³ Ninği sil palontoqnibqa tamo bei na nenemngwas kiyo, ‘Ninği kiyaqa donki aqa sil palonteqnub?’ Degsi nenemngimqa ninği na minjiy, ‘Tamo

Koba a wau ti deqa donki qa mergwo.' Yimqa a na donki qarinyim ijoq bqas.”

⁴⁻⁵ Yesus a nanği aiyel degsi minjrseq qarinyjrnaqa aisib gam jomq di donki uneb. Donki di tal meq di tontonab sonaq uneb. Unsib sil palonteqnabqa tamo qudei gamq di tigelesoqneb qaji nanği na nanği aiyel nenemnjreb, “Ninği kiyafa donki aqa sil palonteqnub?”

⁶ Onaqa nanği aiyel na anjam Yesus a minjrej qaji di tamo nanği di minjrnab odnjrnabqa donki di osib Yesus aqa areq osi beb.

⁷ Bosib nanço aiyel gara jugo piqtosib donki aqa quraq di tunabqa Yesus a segi donki gogetosiqa quraq di awoej.

⁸ Awoonaqa donki a walwewosi aiyeqnaqa tamo ungasari gargekoba nanği belenosib nanço segi gara jugo piqtelenosib gamq di tuelenoqneb. Tamo qudei nanği nañuq dena nam banğa ginjenyosibqa osi bosib di dego gamq di tuelenoqneb.

⁹ Onaqa Yesus a donki quraq di awoosiq walweleqnaqa tamo ungasari namooqneb qaji nanği ti bunuoqneb qaji nanği ti tulan lelenoqnsibqa maroqneb, “Iga ni qa tulan areboleboleiqeñnu. Ni Tamo Koba aqa ñam na bonum deqa a ni tulan geregereimeñnu.

¹⁰ Ni gago moma Devit aqa wau osimqa ni kamba gago Mandor Koba sosim iga taqatgwajqa bonum. Deqa iga Qotei lan goge di unu qaji aqa ñam soqtoqnqom!” Tamo ungasari nanği degoqn-sib lelen ti Yesus dauryoqneb.

¹¹ Onaqa Yesus a walwewosi aisiq Jerusalem di brantosiqa atra tal koba miligiq gilej. Gilsiq inği inği kalil atra tal miligiq di soqnej qaji di ko-

qyoqnej. Osiq bilaqtonaqa a olo atra tal koba uratosiq aqa segi angro 12 nanği joqsiqa koba na puluosib Betani qureq gileb.

Yesus a qura minjej, “Ni olo bunu geitqasai”

¹² Nebeonaqa Yesus aqa angro nanği ti olo tigelosib Betani qure uratosib aiyeb. Nanği aiy-oqnsibqa gamq di Yesus a mamyej.

¹³ Onaqa a isaq na nam atsiqa qura banga ti sonaq unsiqa aqa gei unqajqa utruq gilej. Gilsiq unej qura gei bei saiqoji. Geitqa bati sai deqa banga segi sonab unej.

¹⁴ Unsiqa qura di minjej, “Ni olo bunu geitqasai. Tamo bei a bosim ino gei bei oqasai.” Degsi minjnaqa aqa angro nanği queb.

Yesus na tamo unğasari nanği atra talq dena winjrej

¹⁵ Onaqa Yesus aqa angro nanği ti walwelosi aisib Jerusalem di branteb. Brantosib Yesus a atra tal koba miligiq gilsiqqa nam atej di tamo unğasari gargekoba nanği inği inği qarinyoqnsibqa dena silali eqnab unjrsiqqa nanği winjrnaq jaraiyeb. Tamo qudei nanği silali piloqneb. Qudei nanği binon qarinyoqnsib dena silali oqneb. Deqa Yesus a nango jar ti jaram ti bilbelyosiqqa nanği dego winjrnaq jaraiyeb.

¹⁶ Osiqa tamo unğasari atra tal miligiq di inği inği osi laqneb qaji nanği dego saidnjrsiqqa winjrnaq jaraiyeb.

¹⁷ Nanği kalil jaraiyeqnabqa Yesus na minjrej, “Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, ‘Ijo tal endi tamo unğasari kalil nango pailyqajqa tal.’ Qotei aqa anjam degsi unu. Ariya ninği

na olo tal endi ugetonubqa a bajin tamo nanjo tal bulqo.”

¹⁸ Onaqa atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nanji ti Yesus aqa anjam di qusibqa nanji a qa ulaosib a qalib moiqajqa gam namoqneb. Di kiyaca? Tamo ungasari kalil nanji Yesus aqa anjam quqwajqa tulan arearetnjroqnej deqa.

¹⁹ Ariya bilaqtonaqa Yesus aqa anjo nanji koba na olo Jerusalem uratosib gileb.

Qura a laosiq moiyej

²⁰ Nebeonaqa Yesus aqa anjo nanji ti olo tigelosib gam dauryosib aiyoqnsib qura di olo uneb utru ti kalil laosiq moiyej.

²¹ Onaqa Pita a Yesus aqa anjam nami qura minjej qaji deqa olo are qalsiqa Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni unime. Qura ni ya njrintem qaji agi laosiq moiqo.”

²² Onaqa Yesus na aqa anjo nanji endegsi minjej, “Ningi Qotei qa nunjo areqalo singilatiy.

²³ E bole merngwai. Tamo bei a areqalo aiyeqtqasai di a mana kobaquja endi minjqas, ‘Ni tigelosim yuwalq aiye.’ Aqa are miligiq di a endegsi are qalqas, ‘Bole, mana di a ijo anjam dauryqas.’ Degsi are qalqas di mana a aqa anjam dauryosim tigelosim yuwalq aiqas.

²⁴ Deqa ninji quiy. Ningi inji bei qa Qotei pailyqa osibqa endegsib are qaliy, ‘Inji di Qotei na egwas.’ Degsib are qalsib pailyqab di a na engwas.

²⁵ Deqa ninji Qotei pailyqa osibqa tamo bei qa anjam soqnimqa ninji na aqa une kobotosib Qotei pailyy. Yimqa nunjo Abu lan qureq di unu qaji a kamba nunjo une kalil kobotetngwas.

26 Ariya nin̄gi tamo di aqa une kobotetqasai di nun̄go Abu lan̄ qureq di unu qaji a dego nun̄go une kobotet̄ngwasai.”

Juda nan̄gi na Yesus nenemyeb, “Ni singila qabe na osimqa kumbra endi yeqnum?”

27 Osiqa Yesus a aqa an̄gro nan̄gi koba na walwelosib aisib olo Jerusalem di branteb. Brantosib Yesus a atra tal koba miligiq gilsiq dia walweleqnaqa atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nan̄gi ti Juda gate nan̄gi ti Yesus aqa areq bosib nenemyeb,

28 “Ni iga merge. Ni singila qabe na osimqa kumbra endi yeqnum? Yai na ni qarinqmej deqa ni bosim wau endi yeqnum?”

29 Onaqa Yesus na minjrej, “E kamba anjam bei nin̄gi nenem̄ngwai. Nenem̄ngitqa nin̄gi e merbibqa e yai na qarinqbonaq bosim wau endi yeqnum di ubtosiy mern̄ngwai.

30 Nin̄gi na merbiy. Yai na Jon qarinqyonaqa bosiq tamo un̄gasari nan̄gi yansnjroqnej? Qotei na kiyo? Tamo bei na kiyo?”

31 Onaqa nan̄gi Yesus aqa anjam di qusibqa segi segi qairosib mareb, “Iga Yesus minjqom, ‘Qotei na Jon qarinqej,’ degsi minjqom di a iga mergwas, ‘Kiyaqa nin̄gi Jon aqa anjam quetosai?’

32 Ariya iga minjqom, “Tamo bei na Jon qarinqej,’ degsi minjqom di dego keresai.” Nan̄gi tamo un̄gasari nan̄gi ulainjrsib deqa degsib qaireb. Di kiyafa? Tamo un̄gasari nan̄gi maroqneb, “Jon a Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.”

33 Nan̄gi degsib qairosib olo Yesus minjeb, “Yai na kiyo Jon qarinqej di iga qaliesai.” Onaqa Yesus

na kamba minjrej, “Niŋgi degsib merbonub deqa e dego yai na qarinjbonaq bosim wau endi yeqnum di niŋgi mernjwasai.”

12

Wain wau qa yawo anjam

¹ Yesus na Juda tamo kokba naŋgi degsi minjrsiqa olo yawo anjam bei endegsi minjrej, “Tamo bei a tigelosiqa aqa wauq gilej. Gilsiq a wain sil yagelenosiqa jeŋ qosej. Qoso koboonaqa meniŋ qura gogeq di tabir kuru bul gereiyej. Wain sil geitimqa wain gei koroiyosib parapariyosib aqa ya dia bilentqajqa deqa gereiyej. Osiqa wauq di tal atsiqa wau taqato tamo qudei naŋgo banq di aqa wau uratetnjrsiqa sawa isaq gilsiq di soqnej.

² Sonaqa wain gei melionaqa a na aqa kaŋgal tamo bei qarinyonaqa wau taqato tamo naŋgoq aisiqa minjrej, ‘Wau lanja na e qarinjboq bonum. Deqa niŋgi wain gei ebibqa e na osi gilqai.’

³ Degsi minjrnaqa naŋgi na a ojsib qalougetosib wiyonab lanja puluosiq gilej.

⁴ Gilnaqa wau lanja na olo kaŋgal tamo bei qarinyonaq ainaqa a dego ojsib aqa gate parate-tosib tulaŋ ugeugeiyeb.

⁵ Onaqa wau lanja na olo kaŋgal tamo bei qarinyonaq ainaqa a dego qalougetosib moi-yoteb. Olo kaŋgal tamo gargekoba naŋgi qarinjre-qnaqa aieyqnaq qudei ñumougetoqneb. Qudei moi-yot-njroqneb.

⁶ Onaqa wau lanja a endegsi are qalej, ‘Ijo segi angro qujai e na tulaŋ qalaqalaiyeqnum qaji di

qarinjyt aiqas di nanği a qalqasai. Nanği aqa anjam quetqab.’

⁷ Degsi are qalsiqa aqa segi niri qarinyonaq aiyej. Aiyeqnaqa wau taqato tamo nanği a unsibqa segi segi qairosib mareb, ‘Tamo a bqo endi wau lanja aqa segi niri. A na aqa abu aqa inği inği kalil oqas. Deqa iga a qalsim moiotosimqa wau endi iga na oqom.’

⁸ Degsib marsibqa wau lanja aqa niri ojsib qalnab moinaqa aqa jejamu osib wau qalaq di waiyeb.

⁹ “Deqa ningi kiyersib are qalonub? Wau lanja a bosimqa wau taqato tamo uge nanği di kiyernjrqs? E ningi merngwai. A bosim nanği ñumsim moiyojnjrqs. Osim aqa wau di olo yainjrsim tamo qudei nanžo banq di uratetnjrimqa nanği na kamba taqatesqab.

¹⁰ “Qotei aqa anjam bei unu. Ningi anjam di nami sisiyosai kiyo? Anjam agiende, ‘Tal gereiyo qaji tamo nanği na tal ai arqsibqa uge qa marsib taqal waiyeb.

Onaqa tal ai di Qotei na olo osiq tumaq di tigeltej unu.

Tal ai di tal siŋilatqajqa deqa tigeltej.

¹¹ Tamo Koba a segi na tal ai di tigeltej deqa iga unsim mareqnum, “Tal ai di tulaŋ bolequja.” ’ ’ ”

¹² Onaqa Juda tamo kokba nanği yawo anjam di qusib endegsib qalieeb, Yesus a yawo anjam dena nanžo jejamuq di une qametnjrej. Nanği degsib qalieosib deqa Yesus ojqa mareb. Ariya nanği tamo unğasari nanği ulainjrsib deqa nanği Yesus ojqa uratosib jaraiyeb.

“Iga Sisar takis yqom e?”

13-14 Juda tamo kokba nanġi jaraiyosib Farisi nanġi ti Herot aqa wau tamo qudei ti nanġoq aisib minjreb, “Ninġi Yesus aqaq gilsib anjam bei nene-myibqa a anjam grotim iga qusim ojqom.” Degsib minjrsib nanġi qarinjrnab Yesus aqa areq gilsib minjeb, “O Qalie Tamo, iga qalie, ni anjam bole maro qaji tamo. Ni anjam bole segi tamo unġasari nanġi minjroqnsim Qotei aqa kumbra osornjreqnum. Ni tamo bei ulaiyosaieqnum. Ni tamo ñam ti nanġi anjam bei minjroqnsim olo tamo ñam saiqoji nanġi anjam bei minjrosaieqnum. Ni anjam qujai tamo kalil nanġi minjreqnum. Deqa ni iga merge. Iga Sisar takis yqom e? Yqasai e? Ni kiyersi are qalonum?”

15 Onaqa Yesus a nanġo gisanġ anjam di poiyon-aqa minjrej, “Kiyaqa ninġi e anjam bei grotitqa qusib e ojqajqa deqa gisanġbeqnum? Meniġ silali bei osi boiy. Osbab e unġai.”

16 Degsi minjrnaqa nanġi meniġ silali bei osi bosib osoryonab unsiqa minjrej, “Meniġ silali quraq endi tamo yai aqa ulatamu ti ñam ti unu?” Onaqa nanġi na minjeb, “Di Sisar aqa.”

17 Onaqa a na minjrej, “Deqa Sisar aqa inġi inġi a qa olo yiy. Qotei aqa inġi inġi a qa olo yiy.” Onaqa nanġi Yesus aqa anjam di qusibqa tulanġ prugugeteb.

Tamo moreġo qaji nanġi olo subq na tigelqab

18 Onaqa bati deqa Sadyusi tamo qudei nanġi Yesus aqa areq beb. Sadyusi nanġi mareqnum, “Tamo moreġo qaji nanġi olo subq na tigelqasai.” Deqa nanġi bosib Yesus endegsib minjeb,

19 “O Qalie Tamo, ni que. Moses a nami dal anjam endegsi nenngrenyej, ‘Tamo bei a moiymqa aqa n̄aun̄ angro saiqoji soqnimqa aqa was bei na olo uña qobul di osim aqa was moiyej qaji aqa angro n̄ambabtetqas.’ Moses a nami dal anjam degsi nenngrenyej.

20 Deqa ni que. Was 7 nan̄gi soqneb. Nan̄go was matu a uña osiqa moiyej. A angro saiqoji.

21 Onaqa aqa was yala na olo uña qujai di osiqa a dego moiyej. A angro saiqoji. Onaqa aqa was yala na olo uña di ej. Osiqa a dego moiyej. A angro saiqoji.

22 Was 7 kalil nan̄gi uña qujai di osib moren̄eb. Nan̄gi angro saiqoji. Nan̄gi kalil moren̄onabqa ariya bunuqna uña di a dego moiyej.

23 Deqa ni iga merge. Mondoñ subq na tigelo batiamqa tamo kalil nan̄gi subq na tigelabqa uña di a yai aqa n̄aun̄ tintiñ sqas? Ni qalie, was 7 kalil nan̄gi uña qujai di eb.”

24 Onaqa Yesus na minjrej, “Qotei aqa anjam nenngren̄q di unu qaji di aqa damu niñgi poiñgosai e? Qotei aqa siñgila dego niñgi poiñgosai e? Od, niñgi poiñgosai. Utru deqa niñgi anjam grotonub. Grotosib agi nenembonub.

25 Mondoñ tamo un̄gasari nan̄gi subq na tigelosi-bqa nan̄gi un̄atqasai. Nan̄gi tamotqasai. Nan̄gi lan̄ angro bul lan̄a sqab.

26 “Niñgi quiy. Tamo nan̄gi moisib olo subq na tigelqab anjam di aqa utru Moses a nami babtosiq nenngren̄yej. Di niñgi sisiyosai kiyo? N̄am marin̄ miligiq di puloneqnaqa Qotei a n̄am pulon̄q di sosiqa Moses metosiq endegsi minjej, ‘E Abraham aqa Qotei. E Aisak aqa Qotei. E Jekop aqa Qotei.’

27 Qotei na Moses degsi minnej deqa iga qalieonum, Qotei a tamo moreño qaji nanngo Qotei sai. A tamo nambile so qaji nanngo Qotei. Anjam di ninği tulan grotonub!”

Dal anjam kiye a tulan bolequja?

28 Onaqa dal anjam qalie tamo bei a bosiqä Yesus a Sadyusi nanği ti anjam na qoteqnab unjrej. Yesus a geregere Sadyusi nanği kamba anjam minjrnaqa qusiqa Yesus nenemyej, “Qotei aqa dal anjam kiye a segi qujai tulan bolequja? Dal anjam kiye a dal anjam kalil bunjrejunu?”

29 Onaqa Yesus na minnej, “Dal anjam tulan bolequja agi mermqai. ‘O Israel ninği quiy. Gago Tamo Koba Qotei a segi qujai Tamo Koba.

30 Deqa ni ino Tamo Koba Qotei a tulan qalaqalaiyime. Qalaqalaiyosim ino are miligi ti ino qunuñ ti ino areqalo ti ino singila ti kalil a yekritime.’ Dal anjam di a segi qujai tulan bolequja. A na dal anjam kalil bunjrejunu.

31 Ariya dal anjam deqaji bei dego mermqai. Dal anjam agiende. ‘Ni ino segi jexamu gereiyeqnum dego kere ino was nanği degsim geregereinjroqnum.’ Dal anjam boledamu aiyel agi e na mermonum. Dal anjam deqaji bei saiqoji.”

32 Onaqa dal anjam qalie tamo dena kamba Yesus minnej, “O Qalie Tamo, ni bole maronum. Qotei a segi qujai. Qotei bei saiqoji.

33 Iga a tulan qalaqalaiyosim gago are miligi ti gago powo ti gago singila ti kalil a yekritqom di kumbra bolequja. Iga gago segi jexamu gereiyeqnum dego kere gago was nanği degsim geregereinjroqnum di dego kumbra bolequja. Dal an-

jam aiyel di tulan boledamu. Iga inġi inġi Qotei atraiyqom di lanja kiñala. Iga inġi bei nġamyuwo na koitosim Qotei atraiyqom di dego lanja kiñala. Ariya iga dal anjam aiyel di dauryqom di tulan bolequja.”

³⁴ Dal anjam qalie tamo di a tulan poiyoŋaqa anjam degsi marnaqa Yesus a qusiqa minnej, “Ni anjam tulan boledamu maronum. Deqa sokiñala Qotei na ni taqatmosim ino Mandor Koba sqas.”

Onaqa tamo unġasari nanġi olo anjam bei Yesus nenemyqajqa ulaeb.

Kristus a kiyersim Devit aqa nġiri sqas?

³⁵ Onaqa Yesus a atra tal koba miligiq di sosiqa Qotei aqa anjam plaltoqnej. Osiqa tamo unġasari nanġi anjam bei endegsi minjrej, “Dal anjam qalie tamo nanġi kiyaaqa mareqnuub, ‘Kristus a Devit aqa nġiri?’

³⁶ Devit a nami marej, ‘Kristus a ijo Tamo Koba.’ Agi Mondor Bole na Devit aqa medabu sinġilatetonaqa a endegsi marej, ‘Tamo Koba a na ijo Tamo Koba minnej, “Ni ijo baŋ woq endi awo.

Awesoqnimqa e ino jeu tamo kalil nanġi elenjosiy ino sorgomq di atitqa ni na nanġi taqatnġroqnam.” ’

³⁷ Niġi uniy. Devit a marej, ‘Kristus a ijo Tamo Koba.’ Deqa Kristus a kiyersim Devit aqa nġiri sqas?”

Dal anjam qalie tamo nanġi kumbra uge uge yoqneb

Tamo unġasari gargekoba nanġi sosibqa Yesus aqa anjam quqwjaja tulan arearetnġroqnej.

³⁸ Yesus a anjam bei endegsi plaltosiq minjrej, “Ningi dal anjam qalie tamo nanjo kumbra uge geregere tenemtoqniy. Nanji koro sawaq di tamo ungasari nanji na nanjo ñam soqtetnjrsib ban ojet-njrqajqa deqa gara olekokba jugoqnsib laqnu.

³⁹ Nanji Qotei tal miligiq di, goiyo kokbaq di sosibqa tamo ñam ti nanjo awo jaramq di awooqn-qajqa deqa areboleboleinjreanu.

⁴⁰ Nanji unja qobul nanji gisañnjroqnsibqa nanjo tal ti ingi ingi ti laña yainjreanu. Osib tamo ungasari nanji na unjrsib nanjo ñam soqtetnjrqajqa deqa pailyo olekokba yeqnu. Deqa mondon Qotei na nanji awai tulan ugedamu enjrqas.”

Unja qobul aqa silali kiñala soqnej di Qotei yekritej

⁴¹ Osiqa Yesus a atra tal miligiq di sosiqa silali ato qaji kulum jojomq di awoej. Awoosiqa ñam atej di tamo ungasari nanji boqnsib silali ateqnab unjroqnej. Ñoro tamo gargekoba nanji boqnsib silali tulan kokba atoqneb.

⁴² Onaqa unja qobul bei ñoro tulan saiyoji a dego bosiq menij silali kiñilala aiyel segi atej.

⁴³ Atnaqa Yesus na unsiqa aqa angro nanji metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “E bole merñgwai. Unja qobul endi a ñoro tulan saiyoji. Deqa a na ñoro tamo kalil nanji bunjrsiqa silali kobaquja atqo.

⁴⁴ Ñoro tamo nanji silali koba ejunub. Nanji oto kiñala segi ateqnub. Ariya unja qobul endi a silali tulan sai bole sai. Aqa menij silali kiñilala aiyel segi naj agi atekritqo.”

13

Bunuqna jeu tamo nanji na atra tal niñaqyqab

¹ Osiqa Yesus na aqa angro nanji joqsiqa koba na atra tal koba uratosib giloqnsibqa aqa angro bei na minjej, “O Qalie Tamo, ni unime. Atra tal endi tulan bolequja. Atra tal walato qaji meniñ di tulan boledamu!”

² Onaqa Yesus na kamba minjej, “Atra tal ni unonum endi bunuqna jeu tamo nanji na bosib tulan niñaqyosib aqa meniñ kalil paraparainjrsibqa taqal breinjrqab. Yimqa meniñ bei meniñ bei aqa quraq di sqasai. Meniñ kalil segi segiqab.”

Gulbe kobaquja bunuqna brantqas

³ Osiqa Yesus a Oliv manaq oqsiq atra tal areiyosiq awesonaqa Pita na Jems na Jon na nanji qalub Yesus aqa areq bosib lumu nenemyeb,

⁴ “Ni iga merge. Bati gembu jeu tamo nanji bosib atra tal endi niñaqyqab? Niñaqyqa osibqa kumbra kiye namoqna brantim iga unsim poigwas, ‘Bati di jojomqo?’”

⁵ Onaqa Yesus na minjrej, “Niñgi geregere ñam atoqniy. Tamo qudei na niñgi gisañgo uge.

⁶ Bunuqna gisañ tamo gargekoba nanji ijo ñam na bosib tamo ungasari nanji minjroqnqab, ‘E Kristus.’ Degsib tamo ungasari tulan gargekoba nanji gisa gisañjroqnqab.

⁷ “Bunuqna sawa bei bei qaji nanji an na qotokobaoqnqab. Niñgi deqa qusib ulaaib. Qotei a nami marej, ‘Kumbra di brantqas.’ Deqa brantem. Ariya kumbra di brantimqa diño bati urur brantqasai. Soboleiyosim brantqas.

⁸ Bati deqa sawa bei ti sawa bei ti qotoqnqab. Mandor qudei nanği tigeloqnsibqa mandor qudei nanği qoto itnjroqnqab. Sawa bei beiq di mimin kokba ti mam ti inği saio bati brantelenqas. Kumbra kalil di unğa anğrotqa osiqa mati jaqatin kiñala eqnu dego kere.

⁹ “Deqa ninği geregere ñam atoqniy. Kumbra kalil di brantosaisoqnimqa Juda nanği na bosib ninği ojelenosib anjam pegiyo talq di ninği tigeltngoqnqab. Osib nanço Qotei tal miligiq di ninği kumbaingoqnsib olo ninği joqoqnsib Rom nanço gate ti nanço mandor ti nanço ulatamuq di ninği tigeltngoqnqab. Yimqa ninği ijo anjam bole palontoqnsib nanği minjroqnqab.

¹⁰ Sawa sawa kalilq di dego ninği ijo anjam bole ubtosib mare mare laqñibqa tamo unğasari nanği quoqnqab. Amqa diño bati brantqas.

¹¹ Nanği na ninği ojoqnsib anjam pegiyo talq di tigeltngoqñibqa ninği endegsib are qalaib, ‘Iga na kamba anjam kiyersi minjrçom?’ Ninği degaib. Bati deqa Qotei na powo ençoqnimqa ninği kamba anjam minjroqnqab. Ninği segi na anjam minjrçasai. Mondor Bole na nunço medabu singilatetngim ninği anjam marqab.

¹² Bati deqa kumbra uge endeqaji brantqas. Tamo qudei na nanço segi was nanği ojoqnsib qaja tamo nanço banq di atoqñibqa nanği na nanği ñumoqñib moreñoqnqab. Tamo qudei na nanço segi anğro nanği dego degsib ojoqnqab. Anğro qudei na nanço segi ai abu nanği jeutnjroqnsib ojoqnsib qaja tamo nanço banq di atoqñibqa nanği na nanği ñumoqñib moreñoqnqab.

¹³ Ninği ijo ñam ejunub deqa tamo kalil nanği

ningi qa are tulan ugeinjroqncas. Ariya ningi ijo ñam singila na ojsib gilsib diño bati itqab di Qotei na ningi elenqas.”

Ingi tulan ugedamu brantqas

¹⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “Diño batiamqa ingi tulan ugedamu a Qotei aqa getento warum miligiq di tigelesoqnm ningi unqab.” E Mak. Tamo ungasari ijo anjam endi sisiyeqñub qaji nanqi gegerere sisiyosib poinjrem. Poinjrim marqab, bole. Osiqa Yesus na aqa angro nanqi olo endegsi minjrej, “Ningi ingi ugedamu di unsibqa bati deqa tamo ungasari Judia sawaq di unub qaji nanqi jaraiyosib manaq oqoqujatebe.

¹⁵ Tamo ungasari tal meq di unub qaji nanqi jaraiqa oqnsib ingi ingi oqa osibqa olo warum miligiq gilaib. Nanqi jaraiyoqujatebe.

¹⁶ Tamo ungasari wauq di unub qaji nanqi jaraiqa oqnsib nanqo gara jugo oqa osibqa olo puluosib qureq baib. Nanqi torei dena jaraiyoqujatebe.

¹⁷ Bati deqa unja guman ti unja angro mom ti nanqi jaraiyo banqioqnsib gulbe koba oqab.

¹⁸ Deqa ningi endegsib pailyoqñiy, ‘Gulbe di awa bati qa brantaiq.’

¹⁹ Ningi degsib pailyoqñiy. Di kiyaca? Bati deqa tamo ungasari nanqi gulbe tulan kobaquja oqab. Gulbe deqaji nami brantosaiognej. Qotei na mandam atej bati deqa gulbe deqaji brantosai dena bosu bosiq agi bini unum. Bunuqna laña ambleq di dego brantqasai. Agi bati qujai deqa brantqas.

²⁰ Gulbe di aqa bati Tamo Koba a na truqutqas. A na truqutqasai di tamo ungasari kalil nanği padalekritqab. Aqa segi tamo ungasari nami gilt-njrej qaji nanği padalaib deqa a na gulbe di aqa bati truqutqas.

²¹ “Bati deqa tamo qudei na merngwab, ‘Ninği uniy. Kristus a bqo agiende’ o ‘Kristus a bqo agide.’ Degsib merngibqa ninği nanžo anjam quetnjraib.

²² Tamo qudei nanği bosib gisañosib maroqnqab, ‘E Kristus.’ Qudei nanği maroqnqab, ‘E Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.’ Degsib maroqn-sib manwa kokba gargekoba babtoqnqab. Nanžo manwa dena nanği na tamo ungasari kalil areqalo niñaqyetnjroqnqab. Osib Qotei aqa segi tamo ungasari nami gilt-njrej qaji nanžo areqalo dego niñaqyetnjrqajqa wauoqnqab.

²³ Deqa ninği geregere nam atsib soqniy. Kumbra kalil di brantosaisonaqa e namoqna merngonum.”

Tamo Anğro a sinğila ti rianğ ti bqas

²⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “Gulbe kalil di nanžo bati koboamqa seğ ambruqas. Bai dego suwanqasai.

²⁵ Bongar nanği lanğ goge na ululoñosib mandamq aiyelenqab. Lanğ goge dia inği inği kalil renğinyelenqab.

²⁶ Bati deqa e Tamo Anğro sinğila ti rianğ koba ti lanğbiq na mandamq aiyoqnit tamo ungasari nanği tarosib e nubqab.

²⁷ Yimqa bati deqa e na ijo lanğ anğro nanği qarijnjritqa nanği sawa sawa kalil keretosib Qotei

aqa segi tamo ungasari nami giltnjrej qaji nanği lan utru utruq na koroinjrqab.”

Ninği qura qa yawo anjam dena poiŋgem

²⁸ Osiqa Yesus a olo marej, “E na qura qa yawo anjam ninği mernğitqa dena geregere poiŋgem. Qura banğa qalsim olo ñalguyoqnimqa ninği unsib qalieqab, ‘Señ aqa bati jojomoqo.’

²⁹ Dego kere kumbra kalil e ubtosim mernğonum qaji endi brantimqa ninği unsib endegsib qalieoiy, ‘Bole, Kristus bqajqa bati jojomoqo. A siranmeq di tigelejunu.’

³⁰ E bole mernğwai. Tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanği kalil moreŋosaisoqniqbqa kumbra kalil endi brantqas.

³¹ Lan ti mandam ti koboqab. Ariya ijo anjam koboqa keresai.”

Yesus bqajqa bati di tamo bei a qaliesai

³² Osiqa Yesus a olo marej, “Ijo bqajqa bati tamo qujai bei a qaliesai. Lan angro nanği qaliesai. E Qotei aqa Niri e segi dego qaliesai. Ijo Abu a segi qalie.

³³ “Ninği ijo bqajqa bati qaliesai deqa ninği geregere ñam atsib soqniy.

³⁴ Ijo bqajqa bati di tamo bei a sawa isaq gilej dego kere. A gilqa osiqa aqa kanğal tamo nanğo banq di aqa tal ti inği inği ti uratetnjrsiqa nanği wau segi segi enjrej. Aqa kanğal tamo bei minjej, ‘Ni siranmeq di tigelesosim geregere ñam atoqne.’

³⁵ Degsi minjej. Dego kere ninği geregere ñam atsib soqniy. Di kiyaaqa? Tal lanja a olo bqajqa bati ninği qaliesai. A bilaq kiyo, qolo kiyo, tuwe anjamoqnimqa kiyo, nobqolo kiyo bqas.

³⁶ A boqujatosim ninği nerenesoqñib nuñgaim deqa ninği geregere ñam atsib soqñiy.

³⁷ E anjam merngonum qaji endi tamo kalil nanği dego minjreqnum. Ijo anjam agiende, ‘Ninği geregere ñam atsib soqñiy.’ ” Yesus na aqa angro nanği degsi minjrej.

14

Juda tamo kokba nanği Yesus qalib moiqaqqa gam ñamoqñeb

¹ Onaqa Juda nanço yori bati koba jojomej. Yori bati di aqa ñam Bem Tiyosai Qaji Uyqaqqa Bati. Qotei a nami Israel nanği Isip sawaq di padalqa laqnabqa aqaryainjrej. Deqa olo are qalqajqa bati jojomej. Bati aiyel soqñej. Deqa atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nanği ti endegsib nenemoqñeb, “Iga kiyersim Yesus lumu na ojsim qalsim moiyoťqom?”

² Osib mareb, “Iga yori bati qa Yesus ojqsai. Ojqom di tamo unğasari nanği iga nugsib ñirinjosib qoto tigelto uge.”

Unğa bei a gorenç quleq ti osiq Yesus aqa gateq di bilentej

³ Onaqa Yesus a Betani qureq gilsiqqa tamo bei nami yu na aqa jejamu ugeleñej qaji aqa ñam Saimon aqa talq di soqñej. Sosisqa inği uyeqnaqa unğa bei a gorenç quleq ti tulan boledamu silali kobaquja na awaiyej qaji di jalinraq jigsisqa osi bosiqqa aqa medabu paratosiqqa Yesus aqa gateq di bilentej.

⁴ Onaqa tamo qudei tal miligiq di awesoqñeb qaji nanği unğa di aqa kumbra unsibqa ñirinjosib

segi segi maroqneɓ, “Uŋa di a kiyaaqa gorenɗ di laŋa ñaŋguiyqo?

⁵ A gorenɗ di osiq tamo qudei enjrɗo qamu menin silali 300 yonub qamu gilsiq tamo inɗi inɗi saiɗoji nanɗi jeisi enjrɗo qamu di kere.” Osib nanɗi uŋa di niriŋteɓ.

⁶ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Niŋgi kiyaaqa uŋa di gulbe yeɗnub? A kumbra bole ebqo.

⁷ Tamo inɗi inɗi saiɗoji nanɗi bati gaigai niŋgi ti sqab. Deqa niŋgi na nanɗi aqaryainjrɗa are soqniɗqa aqaryainjroqniy. Ariya e bati gaigai niŋgi ti sqasai.

⁸ E moiɗai. Moiɗitqa e subq atqab. Uŋa di a e qa are qalsiqa ijo jejamuɗ di gorenɗ bilentosiq dena ijo jejamu subq atqajqa gereiyetɓqo. A na kumbra di e qa yqa kere agi yqo.

⁹ E bole mernɗgawai. Bunuqna ijo wau tamo nanɗi sawa sawa kalilɗ di ijo anjam bole mare mare laqnsibqa uŋa endena kumbra ebqo qaji deqa are qaloqnsib a qa saoqnaqab.”

Judas a Yesus osim atra tamo kokba nanɗo banɗ di atqas

¹⁰ Onaqa Judas Iskariot a tigelosiqqa atra tamo kokba nanɗoq gilej. Judas a Yesus aqa anɗro 12 nanɗi deqaji bei. A nanɗoq gilsiqqa minjrej, “E Yesus osiy nunɗo banɗ di atqai.”

¹¹ Degsi minjrnaqa nanɗi qusib tulaŋ areboleboleinjrnaqa minjeb, “Ni Yesus osim gago banɗ di atimqa iga ni silali emqom.” Degsib minjnabqa a gilsiqqa a Yesus osim nanɗo banɗ di atqajqa gam nɗamoqnej.

Yesus aqa anɗro nanɗi ti yori bati aqa inɗi uyeɓ

¹² Ariya Bem Tiyosai Qaji Uyqajqa Bati brantej. Qotei a nami Israel nanği endegsi minjrej, “Ninği kaja du du nanği ñumelenosib siranmeq di lej liyibqa e na unsiy ninği uratngwai. E ninği padaltngwasai.” Qotei a nami Israel nanği degsi minjrej. Kumbra deqa olo are qalqajqa yori bati brantonaqa Juda nanği mareb, “Iga kaja du du nanği ñumelenosim Qotei atraiyqom.” Onaqa bati deqa Yesus aqa anğro nanği na endegsib nene-myeb, “Ni iga merge. Iga aisim tal qabia yori bati aqa inği inği gereiyetmonamqa ni inği uyqam?”

¹³ Onaqa Yesus na aqa anğro aiyel qarinqrsiqa minjrej, “Ninği aiyel aisib qure ambleq di tamo bei ya nobu qoboyosim giloqnm gamq di itosib dauryiy.

¹⁴ Ninği a dauryosib tal a gogetqas qaji di miligiq gilsib tal lanja endegsib minjiy, ‘Qalie Tamo a marqo, “E ijo anğro nanği koba na awoosim yori bati aqa inği uyqajqa warum a qabi unu?” ’

¹⁵ Ninği degsib minjibqa a na warum kobaquja bei gogeqsi unu di ninği osorngwas. Warum dia nami jar ti awo jaram ti ateleneb unu. Ninği aiyel aisib warum dia gago inği inği gereiyelenoiy.”

¹⁶ Onaqa nanği aiyel qure miligiq aisib anjam kalil Yesus na minjrej qaji degsi brantonab unsi-bqa inği inği kalil warum dia gereiyeleneb.

¹⁷⁻¹⁸ Onaqa bilaqtonaqa Yesus aqa anğro 12 nanği ti koba na aisib tal gogetosib awoosib inği uyoqnsibqa Yesus a nanği endegsi minjrej, “E bole merngwai. Ninği ijo anğro 12. Nunğo ambleq dena anğro bei a tigelosim e osim tamo qudei nanğo banq di atqas. Anğro di agi iga koba na inği uye-qnum.”

19 Degsi minjrnaq qusibqa are tulan gulbekobainjrnaqa segi segi Yesus nenemyoqneb, “O Tamo Koba, ni e qa kiyo maronum?”

20 Onaqa minjrej, “Angro aqo ombla endego tabir qujaiq di bem quiq di tuqtqnum qaji a na e osim tamo qudei nanqo banq di atqas. A dego ijo angro 12 ninqi deqaji bei.

21 Ninqi quiy. E Tamo Angro moiqai. Nami Qotei aqa anjam e qa degsib nengrenyeb. Deqa unqum. E anjam di dauryosiy moiqai. Ariya angro e osim tamo qudei nanqo banq di atqas qaji a tulan padalougetqas. A nami nambabosai qamu di kere.”

Yesus na aqa angro nanqi bem ti wain ti anainjrej

22 Osiqu Yesus aqa angro nanqi koba na inqi uyoqnsibqa Yesus a Qotei pailyosiqua bem bei osiq ginjenyosiqua nanqi enjrsiqa endegsi minjrej, “Endi ijo jejamu. Osib uyiy.”

23 Osiqu wain osiqu gambanq di bilentosiqua Qotei pailyosiqua aqa angro nanqi enjrnaqa nanqi kalil osib uyeb.

24 Onaqa Yesus na minjrej, “Wain gambanq endi ijo len. Tamo unqasari gargekoba nanqo une kobotetnrqajqa deqa ijo len aiqas. Aisim Qotei aqa anjam bunuj nami gereiyej qaji di singilatqas.

25 E bole mernqwai. E wain endi olo uyqasai. Degsi gilsiy mondon dijo batiamqa Qotei a nunqo Mandor Koba soqnimqa e olo wain bunuj uyqai.”

26 Yesus na aqa angro nanqi degsi minjrsiqa nanqi koba na louosib koboonaqa qure uratosib Oliv manaq oqeb.

Yesus na aqa angro nanqi minjrej, “Ninqi kalil e uratbosib jaraiqab”

²⁷ Yesus aqa angro nanği ti manaq oqoqnsibqa Yesus na minjrej, “Niği kalil ijo ñam ulontosib e uratbosib jaraiqab. Nungo kumbra deqa Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, ‘E na kaja nanžo mandor qalitqa kaja nanği segi segi jaraiqab.’ Qotei aqa anjam nami degsib nengrenyeb.

²⁸ Ariya bati qalub koboamqa e olo subq na tigelosiy niği qa namoosiy Galili sawaq gilitqa niği bunuqna e daurbosib dia e itbqab.”

²⁹ Onaqa Pita na minjej, “Angro kalil nanği ino ñam ulontosib jaraiqab e segi ino ñam ulontqasai.”

³⁰ Onaqa Yesus na kamba Pita minjej, “E bole mermqai. Qolo qujai endeqa ni ijo ñam ulitqam. Tuwe anjamoaiyeltosaisoqnimqa ni gisañoqalubtosim marqam, ‘E Yesus qaliesai.’ ”

³¹ Onaqa Pita a tulañ saidosiq minjej, “Sai. E ni ombla moiqa marimqa, uñgum, e ino ñam ulitqasai bole sai.” Onaqa Yesus aqa angro kalil nanği anjam qujai di minjoqneb.

Yesus a Getsemani nañu aguq di aqa Abu pailyej

³² Yesus aqa angro nanği koba na walwelosib nañu agu beiq di branteb. Nañu agu di aqa ñam Getsemani. Di brantosib Yesus na aqa angro nanği minjrej, “Niği endi awesoqniy. E kiñala sasalosiy ijo Abu pailyosiy bqai.”

³³ Degsi minjrsiqa aqa angro qalub agi Pita na Jems na Jon na nanği segi joqsiqa pailyqajqa sasalej. Sasalosiqqa pailyoqnsiqqa a are tulañ gul-bekobaiyej.

34 Osiqa aqa angro qalub nanği di minjrej, “E are tulañ gulbekobaibqo. Gulbe dena e moiyepratonum. Deqa niñgi e ombla endi sosimqa ñam atoqniy.”

35-36 Degsi minjrsiqa olo kiñala sasalosiqa mandamq di ñam quosiqa endegsi pailyej, “O Aba. (Di Hibru anjam. Aqa damu, “O Abu.”) Gam bei soqnimqa ni na marimqa gulbe aqa bati bqo endi e buñbosim gilem. Ni kumbra kalil yqa kere. Deqa ni marimqa gulbe endi ijoq baiq. Gulbe endi ya uge uyo bul. Uñgum, ni ijo areqalo dauryaim. Ni ino segi areqalo dauryosim ye.”

37 Yesus a degsi Qotei pailyosiq olo tigelosiqa aqa angro nanço areq aisiq ñam atej di nanği are gulbe na ñereñesonab unjrej. Deqa Yesus na Pita minjej, “O Saimon, ni ñeiejunum e? Ni ñam sokiñalayqa keresai e?”

38 Niñgi ñereñaib. Niñgi ñam sosib pailyoqniy. Yim gulbe bei nuñgoq bqas di gulbe dena niñgi uneq wañgwasai. Bole, nuñgo are miligiq di niñgi e daurbqajqa are unu. Ariya niñgi segi gulbe di oqajqa siñgila saiqoji.”

39-40 Osiqa Yesus a olo puluosi sasalosiq a nami pailyej qaji degsi olo pailyosiq bosiq aqa angro qalub nanği urñamnjrnaqa ñereñesonab unjrej. Unjrnaqa nanği Yesus anjam bei minjqqa keresaiinjrej.

41 Olo gilsiq Qotei pailyosiq bosiq aqa angro nanği itnjrsiq minjrej, “Niñgi aqaratosib geregere ñereñejunub e? Uñgum. Bati koboqo. Niñgi uniy. E Tamo Angro osib une tamo nanço banq di atqajqa bati bqo.

42 Niŋgi tigelab gilqom. Tamo e osim une tamo nanŋo banq di atqajqa agi brantqo.”

Judas a Yesus osiq jeu tamo nanŋo banq di atej

43 Onaqa Yesus aqa anŋro 12 nanŋi deqaji bei agi Judas a na tamo gargekoba nanŋi sebru ti torom ti elenonab joqsiqa Yesus aqa areq di branteb. Juda gate nanŋi ti dal anjam qalie tamo nanŋi ti atra tamo kokba ti nanŋi na nanŋi qarinjrnab Yesus ojqa beb.

44 Judas a nami nanŋi ti qairosib anjam gereiyosib a na endegsi minjrej, “E na tamo kundoqyqai agide. A ojsib geregere taqatosib osib giliy.”

45 Onaqa Judas a Yesus aqa areq bosiq minjej, “O Tamo Koba.” Degsi minjsiq kundoqyej.

46 Kundoqyonaqa tamo nanŋi brantosib ban waiyosib Yesus ojeb.

47 Onaqa Yesus aqa anŋro bei jojom di tigele-soqnej qaji a na aqa sebru osiqqa atra tamo gate aqa kanŋal tamo gateq di qalqajqa sebru waiyej grotosiqa dabkala segi gentetej.

48 Onaqa Yesus na tamo nanŋi di minjrej, “E leŋ ojo tamo unum deqa kiyo niŋgi sebru ti torom ti elenosis e ojqa bonub e?”

49 E bati gaigai atra tal miligiq di niŋgi koba na sosimqa Qotei aqa anjam plaltoqnem. Bati deqa niŋgi yala ban waiyosib e ojosai. Niŋgi kumbra degyeb deqa Qotei aqa anjam nengrenq di so qaji di aqa damu brantej.”

50 Yesus a nanŋi degsi minjrnaqa aqa anŋro kalil nanŋi a uratosib jaraiyeb.

Anŋro wala bei a yosi ulanej

⁵¹ Bati deqa anġro wala bei a n̄eio gara segi na kabuosiq Yesus dauryej. Onaqa tamo naŋgi na anġro di ojob.

⁵² Oj nabqa a n̄eio gara segi naŋgo baŋq di uratosiqa yosi ulaŋej.

Juda tamo kokba naŋgi Yesus aqa jejamuq di une qametqa marsib koroeb

⁵³ Onaqa tamo naŋgi na Yesus osib atra tamo gate aqa talq osi gileb. Dia atra tamo kokba ti Juda gate naŋgi ti dal anjam qalie tamo naŋgi ti kalil koroesoqneb. Koroesonabqa tamo naŋgi na Yesus osi gilsib naŋgo ulatamuq di tigelteb.

⁵⁴ Naŋgi Yesus osi gileq nabqa Pita a kiñala isa isaq na Yesus dauryosiq uli uliosiq gilsiq torei atra tamo gate aqa tal meq di brantej. Brantosiqa naŋgi Yesus kiyeryib unqajqa deqa are qalsiq qaja tamo qudei naŋgi tal meq di n̄am tunġuyosib awesonabqa bosiq naŋgi koba na n̄am yoroqneb.

⁵⁵ Onaqa atra tamo kokba ti Juda gate naŋgi ti kalil koroesosibqa naŋgi Yesus aqa jejamuq di une qametqa are qalsib anjam n̄amoqneb. Di kiyaqa? Anjam dena naŋgi Yesus qalib moi qajqa deqa. Anjam n̄amonab n̄amonab ugeinjrej.

⁵⁶ Deqa naŋgi tamo gargekoba metnjreqnab boqnsib gisaŋ anjam Yesus aqa jejamuq di qamelenoqneb. Naŋgi anjam laŋa laŋa maroqneb. Naŋgo anjam di qujaiosai.

⁵⁷ Onaqa naŋgo ambleq dena tamo qudei naŋgi tigelosib Yesus aqa jejamu laŋa gisaŋyosib mareb,

⁵⁸ “Tamo endi a endegsi marnaq iga quem, ‘E atra tal koba endi tamo na gereiyo qaji di

kongrontosiyqa bati qalub qa olo atra tal bei tamo na gereiyosai qaji di tigeltqai.’ ”

⁵⁹ Ariya nanqo anjam di dego qujaiosai. Nanqi anjam lanja lanja maroqneb.

⁶⁰ Onaqa atra tamo gate a nanqo anjam di qusiqa a tigelosiqqa Yesus aqa areq bosiq nene-myej, “Tamo nanqi endi une gargekoba ino jekamuq di qameqneb. Di ni kamba anjam bei marqasai e?”

⁶¹ Onaqa Yesus a torei mequmej. A anjam bei yala marosai.

Deqa atra tamo gate na olo nenemyej, “Ni Kristus e? Ni Qotei Goge Koba aqa Niri e? Ni e merbe.”

⁶² Onaqa Yesus na minnej, “Od. Agi e segi. Ni que. E Tamo Anqro. Bunuqna e lan qureq oqsiiy Qotei singila koba ti unu qaji aqa ban woq di awesosiy olo lanbiq na boqnit ninqi e nubqab.”

⁶³ Onaqa atra tamo gate a Yesus aqa anjam di qusiqa a tulan minjin oqetonaqa aqa segi gara jugo bumbranyosiqqa marej, “Aqa une agi a segi na babtqo iga quonum. Deqa iga kiyayaqqa tamo bei olo metonam bosim aqa une marqas?”

⁶⁴ Aqa misilin anjam ninqi quonub. Deqa ninqi kiyersib marqab?” Onaqa nanqi kalil mareb, “A bole une ti. Deqa qalib moyem.”

⁶⁵ Nanqi kalil degsib marnabqa nanqo ambleq dena tamo qudei nanqi tigelosib Yesus miselyoqneb. Osib aqa namdamu gara na qosetosib ban na qaloqnsib minjoqneb, “Ni Kristus amqa ni ubtosim mare, yai na ni lumqo?” Onaqa qaja tamo qudei nanqi Yesus aqa areq boqnsib a ula ponjoqneb.

Pita a gisaŋoqalubtosiq marej, “E Yesus qaliesai”

⁶⁶⁻⁶⁷ Ariya Pita a tal meq di awesosiq ŋam yoreqnaqa atra tamo gate aqa kaŋgal uŋa bei a bosiq Pita unsiqa koqyosiq minjej, “Ni dego Yesus Nasaret qaji aqa aŋgro bei. Ni nami a dauryosim laqnem.”

⁶⁸ Onaqa Pita a tulaŋ saidosiq minjej, “Ni anjam merbonum di e qaliesai.” Degsi minjsiqa tigelosiq tal qala beiq gilsiq di soqnej.

⁶⁹ Sonaqa kaŋgal uŋa dena olo Pita unsiqa tamo naŋgi jojom di tigelesoqneb qaji naŋgi minjrej, “Tamo di a dego Yesus aqa aŋgro bei.”

⁷⁰ Onaqa Pita a olo tulaŋ saidej.

Olo kiŋala soboleiyonaq tamo qudei Pita aqa areq di tigelesoqneb qaji naŋgi Pita koqyosib minjeb, “Ni Galili qaji tamo. Deqa iga qalieonum, ni Yesus aqa aŋgro bei.”

⁷¹ Onaqa Pita a olo tulaŋ siŋgila na saidosiq marej, “E tamo di qaliesai bole sai. E bole maronum. E gisaŋot Qotei na e lubem.”

⁷² A degsi marnaqa tuwe anjamej. Tuwe anjamaŋaqa Pita a qusiqa anjam nami Yesus na minjej qaji, “Tuwe anjamoaiyeltosaisoqnimqa ni gisaŋoqalubtosim marqam, ‘E Yesus qaliesai,’ ” anjam deqa olo are qalsiqa poiyoŋaqa tulaŋ aka-mugetej.

15

Juda tamo kokba naŋgi Yesus osib Pailat aqa baŋq di ateb

¹ Onaqa nobqolo malu qameqnaq atra tamo kokba ti Juda gate naŋgi ti dal anjam qalie tamo

nanġi ti kalil koroesosibqqa Yesus qalib moiqajqqa anjam keretoqneb. Anjam kereonaq nanġi Yesus aqa baġ tontetosib osi gilsib Rom nanġo gate Pailat aqa baġq di ateb.

² Onaqa Pailat na Yesus nenemyej, “Ni Juda nanġo Mandor Koba e?” Onaqa Yesus na minnej, “Od. Anjam ni maronum di kere.”

³ Onaqa atra tamo kokba nanġi Yesus aqa anjam di qusib minjin oqetnirnaqa aqa jejamuq di une gargekoba qametoqneb.

⁴ Deqa Pailat na olo Yesus minnej, “Nanġi une gargekoba ino jejamuq di qamelenqub. Ni kamba anjam bei marqasai e?”

⁵ Onaqa Yesus a torei mequmej. A anjam bei yala marosai. Deqa Pailat a tulaġ prugugetej.

Pailat a marej, “Ninġi Yesus a ħamburbasq di qamiy”

⁶ Pailat aqa kumbra agiende. Wausau gaigai yori bati koba brantoqnimqqa Juda tamo unġasari nanġi tamo qujai aqa ñam maroqñibqqa Pailat na tamo di tonto talq dena uratoqnsim enjroqñqas.

⁷ Bati deqa tamo bei aqa ñam Barabas a tonto talq di soqnej. A nami tamo qudei joqsiqa Rom nanġi ti qotsib tamo qudei ñumnab moreñeb. Deqa a ojsib tonto talq di waiyeb.

⁸ Waiyonab sonaqa tamo unġasari kalil nanġi Pailat aqa areq gilsibqqa a nanġo yori bati qa kumbra gaigai yoqnej qaji di olo yqajqqa minjeb.

⁹ Minjnabqqa a na nenemnjrej, “E Juda nanġo Mandor Koba uratosiy enġwai e? Ninġi na merbiy.”

¹⁰ Pailat a nanği degsi nenemnırej? Di kiyaaqa? A qaliecej, atra tamo kokba nanği Yesus qa ugeosib deqa a ojsib Pailat aqa banq di ateb.

¹¹ Onaqa atra tamo kokba nanği na tamo unğasari kalil nanço areqalo tigeltetnjreb. Tamo unğasari nanği Pailat minjibqa a na Barabas uratosim enjrsimqa olo Yesus qalim moiqaajqa deqa nanço areqalo tigeltetnjreb.

¹² Onaqa Pailat na olo minjrej, “E nıngi Barabas enğwajqa merbonub deqa e Yesus kiyeryqai? Agi nıngi a qa mareqñub, ‘A Juda nanço Mandor Koba.’”

¹³ Onaqa nanği kalil murqumyosib minjeb, “Ni a namburbasq di qame.”

¹⁴ Onaqa minjrej, “Kiyaaqa Yesus qalit moiqa? A une kiye yqo deqa a namburbasq di qamqai?” Degsi minjrnaqa nanği olo tulanı murqumyoqn-sib wainyoqnsib minjoqñeb, “Ni a namburbasq di qame.”

¹⁵ Onaqa Pailat a nanço are latetnjrqqa osıqa nanço anjam di dauryosıqa Barabas tonto talq dena oqeç atsiqa nanği enjrej. Enjrısqqa olo Yesus osiq qaja tamo nanço banq di atsiqa minjrej, “Nıngi Yesus bu toqon na kumbainıyiy.” Degsi minjrnaqa nanği na Yesus osib kumbainıyeb. Kumbainıyosib koboonaqa Pailat na olo minjrej, “Nıngi Yesus namburbasq di qamqajqa osib giliy.”

Qaja tamo nanği Yesus misilinıyoqñeb

¹⁶⁻¹⁷ Pailat na qaja tamo nanği degsi minjrnaqa nanği Yesus ban ojsib Rom nanço tal kobaqujaç osi gileb. Osi gilsib qaja tamo kalil nanği metnjrnab bosib tal dia koroeb. Koroosib gara jugo

olekoba lent mandor kokba nanġi gaigai jigeqnuh deqaji bei osib Yesus jigeteb. Osib sil luwit osib lulumosib sil dena mandor nango gate tatal bul gereiyosib aqa gateq di atetosib singila na teqiyeb.

¹⁸ Osib gisaġ na Yesus biġiyoqnsib minjoqneb, “O Juda nanġo Mandor Koba, kaiye!”

¹⁹ Degsib Yesus minjoqnsib bu toqoġ na aqa gateq di qaloqnsib miselyoqnsib aqa areq di siġa pulutoqneb.

²⁰ Nanġi degsib Yesus misiliġyosib koboonaqqa gara lent di piqtetosib aqa segi gara olo jigetosib aqa qawarq di aqa segi ħamburbas atetosib a baġ ojsib gaintqa sawaq osi gileb.

Nanġi Yesus osib ħamburbasq di qameb

²¹ Nanġi Yesus osi giloqnsibqqa gamq di tamo bei walwelosiq Jerusalem aiyeqnaqa a turosib ojsib Yesus aqa qawarq dena ħamburbas yayiosib tamo di yonabqa a kamba qoboiyosiqa gam na Yesus dauryosiq giloqnej. Tamo di aqa ñam Saimon. A Sairini qure qaji. A Aleksander Rufus wo nanġo abu.

²² Nanġi Yesus osi gilsib sawa agu kiñala bei aqa ñam Golgota di branteb. Ñam di aqa damu, “Tamo gate tanu.”

²³ Di brantosib qaja tamo nanġi na wain ti kial aqa ya isa koba de ti bulyosib Yesus anaiyonab uyo oneiyonaq ugeiyonaq uratej.

²⁴ Onaqqa qaja tamo nanġi na Yesus osib ħamburbasq di qameb. Qamsib Yesus aqa gara elenqa marsib giltelenjeb. Osib meniġ silali alaġjeb. Tamo yai aqa meniġ na buġnjrqas di a na gara

oqas. Degsib marsib meniņ silali alaņosib gara elenēb.

²⁵ Sen bati 9 onaqa nobqolo naņgi Yesus ņamburbasq di qameb.

²⁶ Qamsib ņamburbas mutu gogeq di anjam endegsib nenġrenēb, “Tamo endi a Juda naņgo Mandor Koba.” Yesus a nami maroqnej, “E Juda naņgo Mandor Koba.” Yesus aqa une deqa osib anjam di nenġrenēb.

²⁷ Bati deqa bajiņ tamo aiyel dego ņamburbasq di gaintņrsib ñumeb. Bei Yesus aqa baņ woq di qameb. Bei Yesus aqa baņ qonaņq di qameb.

²⁸ Kumbra dena Qotei aqa anjam bei nenġrenēq di so qaji di aqa damu brantej. Agi endegsib nenġrenēb, “Tamo uņgasari naņgi marqab, ‘Kristus a dego une tamo.’ ”

²⁹ Yesus a ņamburbas goge di sonaqa tamo uņgasari naņgi aqa ulatamuq dena walwelosib gile beoqnsib a misilinjoqnsib gate gainjoqnsib minjoqneb, “Ni nami marem, ‘E atra tal koba koņgrontosiyqa bati qalub qa olo tigeltqai.’ Ni nami degsi marem.

³⁰ Ino anjam di boleadmqa ni ino segi jejamu aqaryaiyosim ņamburbas uratosim mandamq aiye.”

³¹ Atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo naņgi ti dego Yesus degsib misilinjoqneb. Osib segi segi maroqneb, “A na tamo uņgasari gargekoba naņgi aqaryainjroqnej. Ariya a na aqa segi jejamu aqaryaiyqa keresai.

³² A maroqnej, ‘E segi Kristus. E Israel naņgo Mandor Koba.’ Aqa anjam di boleadmqa a

ɲamburbas uratosim mandamq aiyimqa iga unsim marqom, ‘Bole.’ ” Onaqa bajin tamo aiyel Yesus ombla gaintnjreb qaji nanɲi dego Yesus degsib misilin anjam minjoqneb.

Yesus a moiyej

³³ Qanam jige seɲ bati 12 onaqa sawa kalil tulaɲ ambruosi sonaq gilsiq seɲ bati 3 onaq bilaqtej.

³⁴ Onaqa Yesus a tulaɲ leleɲosiqa marej, “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” Di Hibru anjam. Anjam di aqa damu, “O ijo Qotei. O ijo Qotei. Ni kiyaaqa e qoreibonum?”

³⁵ Onaqa tamo qudei Yesus aqa areq di tigelesoqneb qaji nanɲi aqa anjam di qusib mareb, “Ninɲi quiy. A Elaija meteqnu.”

³⁶ Degsib marnabqa tamo bei a urur ti gilsiq gara ñeɲɲi bei osiq wain isa kobaq di tuqtosiqa soruq di qosisiqa osi bosiqqa Yesus anaiyqajqa soqtosiqa aqa medabuq di atej. Osiqa marej, “Iga mati tariɲosim koqyesqom. Elaija a bosim Yesus ɲamburbasq dena osim mandamq atqas kiyo?”

³⁷ Onaqa Yesus a olo tulaɲ leleɲosiqa mondor titosiq aqa ɲambile uratosiq moiyej.

³⁸ Bati qujai deqa gara kobaquja atra tal miligiq di gainesoqnej qaji a goge na branosiqa aisiq poaiyelej.

³⁹ Yesus a degsi mondor titosiq moiyej deqa qaja tamo nanɲo gate Yesus aqa areq di tigelesoqnej qaji a unsiqa marej, “Bole. Tamo endi a Qotei aqa ɲiri.”

⁴⁰ Uɲgasari qudei nanɲi isaq di tigelesosib Yesus koqyoqneb. Bei Maria Makdala qure qaji. Maria

bei agi Jems yala Joses wo nanço ai. Uña bei Salome.

⁴¹ Yesus a nami Galili sawaq di sonaqa unçasari nançi dena a dauryosib laqnsib kançalyoqneb. Bunuqna Yesus a Galili sawa uratosiqa a na nançi qalub unçasari qudei ti joqsiqa koba na Jerusalem beleneb.

Josep a Yesus aqa jejamu osiq subq atej

⁴² Juda nanço yori bati brantqa laqnej deqa yori bati aqa inçi inçi kalil gereiyosib atnab soqnej.

⁴³ Onaqa bilaqtonaqa tamo bei aqa ñam Josep a Yesus aqa jejamu osim subq atqa marsiqa Pailat nenemyqa gilej. Josep a Juda nanço gate bei. A Arimatea qure çaji. Aqa kumbra tulan boledamu. Deqa tamo unçasari kalil nançi a qa maroqneb, “A tamo bolequja.” A endegsi are qaloqnej, “Bunuqna Qotei a bosim gago Mandor Koba sosim iga taqatgwas.” A degsi are qaloqnsiq Qotei qa tariñoqnsiq soqnej. A Pailat aqa talq gilsiq aqa areq di tigelej. A ulaosai. Osiqa Pailat nenemyej, “Ni e odbimqa e Yesus aqa jejamu osiy subq atqa kere e?”

⁴⁴ Onaqa Pailat a tulan prugugetosiq marej, “Yesus a urur moiço e?” Osiqa çaja tamo nanço gate a metonaq bonaq nenemyej, “Yesus a bole moiço e?”

⁴⁵ Onaqa minnej, “Od, a moiço.” Onaqa Pailat a anjam di qusiqa Josep odyosiq minnej, “Di kere. Ni Yesus aqa jejamu am. Osim subq ate.”

⁴⁶ Onaqa Josep a gilsiq gara çat awaiyosiqa Yesus aqa jejamu ñamburbasq dena osiqa gara çat na dalaosiq osi gilej. Osi gilsiq sub bei nami

menin miligiq di gereiyeb qaji dia atsiqa menin kobaquja belbeltosiq dena sub me getentej.

⁴⁷ Josep na Yesus subq ateqnaqa Maria Makdala qure qaji wo Maria bei agi Joses aqa ai wo bosib koqyesoqneb.

16

Yesus a olo subq na tigelej

¹ Onaqa yori bati koboonaqa Salome na Maria Makdala qure qaji na Jems aqa ai Maria na nanqi qalub nam so aqa ya quleq tulan boledamu awaiyeb. Nam so aqa ya di Yesus aqa jejamuq di liyqajqa deqa awaiyeb.

²⁻³ Osib nobqolo ambru nanqi tigelosib Yesus aqa jejamuq di liyqajqa deqa subq giloqnsib gamq di segi segi maroqneb, “Yai na menin kobaquja sub me getentejunu qaji di beltosim taqal atetgwas?”

⁴ Degsib maroqnsib gilsib nam ateb di menin kobaquja waqosiq taqal di sonaq uneb. Menin di tulan kobaquja.

⁵ Onaqa nanqi sub miligiq aisib angro wala bei ban woq di awesonaq unsib ulaugeteb. Angro wala di aqa gara tulan qat.

⁶ Onaqa angro wala na minjrej, “Ningi ulaaib. E qalie, ningi Nasaret tamo Yesus namburbasq di qameb qaji a qa nameqnub. A endi sosai. A subq na tigelqo. Ningi bosib sub miligi uniy. A nejoteb qaji lume agi unu.

⁷ Ningi unsibqa olo puluosib aisib Yesus aqa angro qudei nanqi Pita ombla endegsib minjriy, ‘Yesus a subq na tigelqo. Tigelosiq ningi qa

namoosiq Galili sawaq gilqo. Agi a nami ningi endegsi merngej, “E ningi qa namoosiy Galili sawaq gilqai.” Deqa ningi dego Galili sawaq gilsib dia a itqab.’ ”

⁸ Onaqa nanqi qalub tulan ulaugetosib are ton-tonjrnaga sub uratosib olo puluosib aiyeb. Aiyooqnsibqa gamq di tamo ungasari nanqi turoqnsib anjam bei minjrosai oqneb. Nanqi lanja aiyooqneb. Di kiyaga? Nanqi tulan ulaugeteb deqa.

Maria Makdala qure qaji a Yesus unej

⁹ Yori bati koboonaqa nobqolo amburu Yesus a subq na tigelosiqa mati Maria Makdala qure qaji aqaaq di brantonaq unej. Maria agi nami Yesus na mondor uge 7 nanqi aqaaq dena winjretej qaji.

¹⁰⁻¹¹ A Yesus unsiqa olo puluosi gilsiq Yesus aqa angoro qudei nami Yesus dauryosib laqneb qaji nanqi are ugeinjrnaqa akameqnabqa itnjrsiqa minjrej, “E Yesus unonum. A njambile unu.” Onaqa nanqi Maria aqa anjam di qunab ugeinjrej. Nanqi aqa anjam deqa poinjrosai.

Yesus aqa angoro aiyel nanqi gamq di Yesus uneb

¹² Olo bati bei Yesus aqa angoro aiyel nanqi nañu gam bei dauryosib gileqnabqa Yesus aqa jejamu bulyosiqa nangooq di brantonaq uneb.

¹³ Unsibqa nanqi olo puluosib aisib Yesus aqa angoro qudei nanqi minjreb, “Yesus a gagoq di brantooqa iga unonum.” Degsib minjrnabqa nanqi dego qunab ugeinjrej. Nanqi anjam deqa poinjrosai.

Yesus na aqa angoro nanqi wau enjrej

14 Olo bati bei Yesus aqa angro 11 nanği tal miligiq di awoosib ingi uyeqnabqa Yesus a nanğoq di brantej. A nami subq na tigelonaqa tamo qudei na unsib nanği sainjrnab qunab ugeinjrej. Nanğo are geteñjresoqnej. Deqa Yesus a segi nanğoq di brantosıqa nanği ñiriñtnjrej.

15 Osiqa minjrej, “Ningi tigelosib sawa sawa kalil keretoqnsib tamo unğasari kalil nanği ijo anjam bole minjre minjre laqniy.

16 Tamo unğasari nanği e qa nanğo areqalo siñgilatosib yanso oqab di Qotei na nanği elenqas. Ariya tamo unğasari nanği e qa nanğo areqalo siñgilatqasai di Qotei na nanği elenqasai. A na nanğo une qa peginjsim awai uge enjrqas.

17 Tamo unğasari e qa nanğo areqalo siñgilatqab qaji nanği mañwa gargekoba endeqaji babtoqnqab. Nanği ijo ñam na mondor uge uge winjroqnqab. Qotei na nanğo meñ bulyetnjroqnimqa nanği qure utru bei bei nanğo anjam bunuj maroqnqab.

18 Nanği bañ waiyosib amal uge ojoqnqab. Nanği ya isa koba qaja ti di uyoqnib dena moreñqasai. Nanği ma tamo nanğo gateq di bañ atoqnib nanği olo boleoqnqab.”

Yesus a lañ qureq oqej

19 Tamo Koba Yesus na aqa angro nanği degsi minjrnaqa Qotei a Yesus lañ qureq osi oqsıqa aqa bañ woq di awotej.

20 Onaqa aqa angro nanği jaraiyosib sawa sawa kalil keretoqnsib Qotei aqa anjam palontoqneb. Palonteqnabqa Tamo Koba a nanği koba na wauoqnsıqa mañwa gargekoba babtoqnsıqa dena nanğo anjam siñgilatoqnej.

Yesus Aqa Anjam Bole 2014
The New Testament in the Anjam language of Papua
New Guinea, 2014 revision
Nupela Testamen long tokples Anjam long Niugini,
2014

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Anjam

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-04-28

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 31 Aug 2023

0eb339dc-c20a-5065-9483-338933d97585